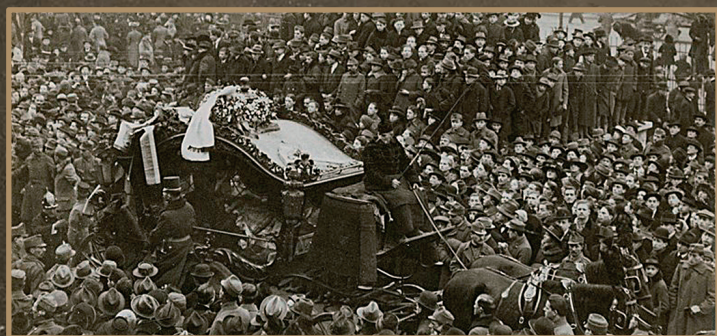

XXIX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM 2019.

ZeneSzó

A MAGYAR KÓRUSOK, ZENEKAROK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK
SZÖVETSÉGE - KÓTA LAPJA

100 éve
hunyt el
Ady Endre
1877-1919

KESZTHELYI RENESZÁNSZ ÉS BAROKK NAPOK

rendezvényei és kurzusai a Keszthelyi Helikon Kastélymúzeumban

2019. július 15 - július 22.

Program: Délelőtt-délután kurzusmunka, szakmai előadások, esti koncertek, reneszánsz- és barokk tánccház
A fő zenei kurzus mellett tánc- és népi énekstílus kurzus társítható.

1. Blockflöte, fafúvós hangszerek, reneszánsz és barokk előadói gyakorlat
Kurzusvezető tanár: **KÁLLAY GÁBOR**
2. Reneszánsz és barokk táncok
Kurzusvezető tanár: **ARANYOS ÁGOTA**
3. Régi gitár-, és lantmuzsika, reneszánsz és barokk pengetős előadói gyakorlat, kamaramuzsika
Kurzusvezető tanár: **TOKODI GÁBOR** -
4. Népi énekstílus- Kurzusvezető tanár: **CZIDRA LÁSZÓNÉ BODZA KLÁRA**
Részvételi díj: Diák: 45.000,-Ft Felnőtt: 55.000,-Ft

A részvételi díj tartalmazza a kurzus díját, szállást 7 éjszakára a Kastélyban, reggelit, ebédet és a KÓTA által szervezett esti programokra való belépés jogát.

Jelentkezési határidő: 2019. június 15.

Jelentkezési lap a KÓTA Titkárságon igényelhető, ill. honlapunkról letölthető:
www.kota.hu Számlaszám:

Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége
11991102-02107897-00000000

Postacím: 1537. Budapest, Pf.: 406 Tel.: +36 1 225-3713, +36 30 943 0933

E-mail: kota@kota.hu Vadász Ágnes Mobil.: +36-30 297 43 14

Megemlékezés Bartók Béla sírjánál (Dr. Vikárus László)	3. oldal
Bartók Komáromban – Meghívó (Kertész Attila)	4. oldal
A szeretet hullámain (Hraschek Katalin)	5-6. oldal
Párhuzamok és ellentétek (Köteles György)	6-7. oldal
Versből épített katedrálisok (Tóth Anna)	8. oldal
Magyar Örökség díjat kapott Mohayné Katanics Mária és a Szilágyi Erzsébet Nőiakar (Dr. Eckhardt Mária)	9-11. oldal
Kodály Zoltán VIII. Magyar Kórusverseny – egy zsűritag szemszögéből (Hraschek Katalin)	10-11. oldal
Ünnepi Hangverseny Kecskeméten, a Magyar Kórusok Napján (Hraschek Katalin)	11-12. oldal
„Jellemképző erő...” (Dr. Fehér Anikó)	12-14. oldal
„Tiszán innen, Dunán túl” országos népdaléneklési verseny (Sárköziné Pomázi Ágnes)	14. oldal
Beszélgetés Szabó Enikővel új lemeze kapcsán (Dr. Fehér Anikó)	15-16. oldal
„Kis Kidéből nekem el kell menni” (Dr. Gerzanics Magdolna)	16-18. oldal
Kincses Kolozsvár (Nagy-Hintós Diána)	18. oldal
Egy kis technika 139. (Dr. Bruckner Adrienne)	19. oldal
Énekhangképzési ismeretek – Tanfolyam (Dr. Bruckner Adrienne)	19. oldal

KÖSZÖNTJÜK SZÜLETÉSNAPIJÁN

a 60 éves CSÁNYI TAMÁS karnagyot	(1959. 06. 12.)
a 65 éves MINDSZENTI ZSUZSÁNNA karnagyot	(1954. 05. 09.)
a 65 éves CSEMICKY MIKLÓS zeneszerzőt	(1954. 03. 16.)
a 65 éves GULYÁS DÉNES operaénekest	(1954. 03. 31.)
a 65 éves KOVÁCS MÁRIA karnagyot, lapunk korábbi főszerkeztőjét	(1954. 02. 24.)
a 70 éves THÉSZ GABRIELLA karnagyot	(1949. 04. 01.)
a 75 éves BERKESI SÁNDOR karnagyot	(1944. 06. 06.)
a 85 éves FÖLDES IMRE zenetudóst	(1934. 03. 08.)
a 85 éves STRÉM KÁLMÁN zeneszociológust	(1934. 05. 29.)
a 95 éves SZÖNYI ERZSÉBET zeneszerzőt, a Nemzet Művészt	(1924. 04. 25.)

Szeretettel gratulálunk, további jó egészséget kívánunk!

ÉVFORDULÓK:

10 éve hunyt el BAROSS GÁBOR karnagy, a KÓTA volt elnöke	(2009. 01.23.)
15 éve hunyt el KNEIFEL FERENC karnagy	(2004. 02.12.)
90 éve hunyt el MIHALOVICH ÖDÖN zeneszerző, a Zeneakadémia volt igazgatója	(1929. 04.22.)
90 éve született MOHAYNÉ KATANICS MÁRIA karnagy	(1929. 04.29.)
95 éve született dr. MIHÁLKA GYÖRGY karnagy	(1924. 04.22.)
95 éve született dr. CSÁNYI LÁSZLÓ karnagy	(1924. 04.23.)

MEGEMLEKEZÉS BARTÓK BÉLA SÍRJÁNÁL

2019. március 25.

A zenekritikus Kodály Zoltán írta Bartók 1919. április 21-i zeneszerzői estjéről: „Nincs itt az ideje az élettől, explozív feszültségtől duzzadó művek kritikus latolgatásának. De bizonyos, ha majd egyszer eljön a nagy számadás: ott lesznek a kevés igaz, legigazabb értékek közt, amelyek alapján Magyarország létjogot követelhet a civilizált világban.” Ha fontos eseményeket keresek Bartók pályáján, melyek jubileumáról idén – születésének 138. évfordulóján – megemlékezhetünk, ez a szerzői est egyike a legfontosabbaknak. Ekkor került ugyanis sor Budapesten Bartók második önálló zeneszerzői koncertjére. (Az emlékezetes első estet a Kodállal „bérletben” meghirdetett 1910-es koncertpár keretében rendezték meg.) A Zeneakadémián megtartott második szerzői est lényegében reprezentatív keresztmetszetét adta a háborús évek alkotásainak. Az 1. kvartetten és a még 1908-ban – a nagy szerelmi csalódás első reakciójaként komponált – 1. elégián kívül csupa új mű hangzott el. A 2. vonósnégyes bizonyára azért hiányzott, mert bemutatójára alig egy évvel korábban, 1918 tavaszán került sor. Az esten így új műként az op. 14-es Zongorasvit (a 2. kvartetthez hasonlóan a tízes évekre jellemző tragikus, lassú befejezéssel), az öt Ady-dal, melyben Bartók a korszak legnemesebb költői szövegeihez nyúlt, valamint a rendkívüli zenei és technikai nehézsége miatt mindjárt kétszer egymás után eljátszott három Zongoraetűd szerepelt. A „pantomim-balet”-et, A fából faragott királyfit, a háborús évek legnagyobb szabású, s a fogadtatásban áttörést jelentő művét, akárcsak az előző évben bemutatott operát, A kékszakállú herceg várát, 1919 elején még egy-egy alkalommal utoljára előadták az Operaházban.

Míg a koncert egy fontos korszakot mutatott be, a zeneszerző maga ekkor már legújabb művén dolgozott. 1919 tavaszán fejezte be ugyanis talán legmerészebb kompozícióját, A csodálatos mandarint. Harmadik, s egyben utolsó színpadi műve, e Lengyel Menyhért szövegére írt pantomim lett élete egyik legnehezebben érvényesülő, ám maig rendkívüli hatású műve. 1919-ben befejezte ugyan, de még csak fogalmazvány formájában, a hangszerelésre vonatkozó tervekkel. A balladai középkor homályában folderengő vár és a Királyfi és Királykisasszony időtlen mesei színpada után Bartók a Mandarinban a saját kora, s annak is a kényes operaszínpad számára nehezen elfogadható „apacstanyáját” és félvilági szereplőit választja mintegy díszlet gyanánt, hogy zenéjében a legmélyebb emberit ragadja meg. Az expresszionizmus e társadalomkritikai műve magában hordozza az I. világháború és az azt követő zaklatott időszak, forradalmak rövidéletű reményeinek és tartós csalódásainak nyomát és előérzetét. Bartókra jellemző, hogy a hangszerelés munkáját, ha végül 5 év elteltével is, – s éppen Péter fia születése körül – befejezte. Így 1924-ben a Mandarin végre elkészült. A mű bemutatásának 1926-os kölni botrányát a néhány hónappal későbbi prágai siker sem tudta ellensúlyozni. Az első áttörést majd csak sok évvel később, már Bartók távollétében, az olasz értelmiség számára az ellenállás szimbólumává

váló 1942-es milánói Scala-beli bemutató jelenti. Itthon pedig már csak halála után játszották először – 1945-ben. A Mandarint aztán megint elhallgatatták. Újra-bemutatása 1956-ban ismét a zenén túlmutató módon társadalmi-politikai korszakforduló előhírnöke lett.

1919 tavaszán még valami fontos fölmerült, ami akkor nem valósulhatott meg, de következményeiben korszakokat köt össze. Ekkor tűnt úgy először, hogy Bartók végre hivatalosan a népzenei gyűjteményen dolgozhat – zenetudósként. Június 1-jén kelt levele szerint: „tervek voltak egy 'zenei muzeum' felállítására [...] de az utolsó percben jobb megoldás kínálkozott: a mostani muzeum keretén belül felállítandó önálló zenei folklore osztály

létesítése. Ennek én lennék a vezetője, tisztviselők lennének Lajtha, segédtisztviselők Márta és még egy asszony”.

Ami akkor végül is nem valósulhatott meg, 15 évvel később, 1934-ben, s más intézményi keretek között vált lehetségessé. Ekkor, Dohnányi zeneakadémiai igazgatói működésének kezdetén valósulhatott meg a régi terv: zongoratanítás helyett a nagy népzenei gyűjtemény rendezése, illetve kiadásra való előkészítése céljából a Magyar Tudományos Akadémiához helyezték Bartókot. Dolgozószobája az Akadémia épületében a nagy asztal jellegzetes formájáról elnevezett patkós szoba lett. Az előadóművészeket nevelő tevékenységét az alkotó az elemző, adatoló, nemzetközi hírvű tudósra cserélte föl. A Tudományos Akadémián tehát akkor jött létre először külön tudományos kutatócsoport a népzenei gyűjtemény kiadása céljából, s a népzene

gyűjtésének és kiadásának ügye azóta is a Tudományos Akadémia égisze alatt folyik. Itt alakult meg 1953-ban Kodály vezetésével a Népzene Kutató Csoport, mely a mai Zenetudományi Intézet legrégebb kutató részlegeként működik. Jól ismert, hogy a Zenetudományi Intézet másik pillére még közvetlenebbül köthető a zeneszerzőhöz: ifj. Bartók Béla a Tudományos Akadémián látta megfelelőnek édesapja magyarországi hagyatékának elhelyezését, s így alapíthatta meg Szabolcsi Bence 1961-ben az akkor Bartók Archivum névre keresztelt Zenetudományi Intézetet.

Az 1934-es év más okból is fontos fordulatot hozott Bartók pályáján, s bizonyos fokig ez is lényegi kapcsolatot teremt az 1919-es és az 1934-es év között. Bartók 1911 után évekre visszavonult a koncertezésről, s különösen Budapesten nem volt hajlandó föllépni. Ugyanez ismétlődött meg az 1930-as évek elején. Visszavonulásában alighanem szerepet játszott ismét A csodálatos mandarin 1931 tavaszára, a zeneszerző 50. születésnapjára tervezett operaházi bemutatója, s annak meghíúsulása. S éppen 1934-ben tért vissza a pesti zeneéletbe. Weiner László nem nyilvánosságnak szánt koncertkritikája jól érzékelteti, milyen hallatlan jelentőséget tulajdonított ennek akkor egy fiatal muzsikusként. (Kovács Ilona frissen megjelent Dohnányi-könyvéből idézem.) „Az idei első, rendkívüli Filharmónia eseménye kétségkívül Bartók Béla – a pianista – fellépése. Bartók már évek óta nem jelent meg pesti pódiumon, nyilván azért mert közönségünk nem érti

meg, mint komponistát. [...] Már-már azt hittük, hogy nem is halljuk Őt zongorázni többé. És most [...] újra itt van előttünk. A közönség úgy fogadja, mint koronázatlan királyt. Újra zongorázik és most látjuk csak igazán, mit vesztenénk benne. Magyar pianista rengeteg van [...] de Bartók mégis hiányzott, Ő egészen különleges egyéniség. Bartók zongorázása éppen olyan esemény, mint esemény volt az, amikor Mozart vagy Beethoven zongorázott.”

1940-ben ismét a történelem tragikus fordulataival kapcsolódott össze, s így lett kiemelkedő jelentőségű eseményé az a koncert, melyen Bartók végleg búcsút mondott budapesti közönségének. Elhagyta Magyarországot, mert fölismerte, hogy itthon már alig tehet valamit. Vállalta az önkéntes száműzetést, s küldetését bizonyosan így tudta jobban beteljesíteni. Így alkothatta meg azokat az utolsó műveit (a zenekari Concertót, a Hegedű-szólószonátát, a 3. zongoraversenyt, melyek ugyancsak ott vannak – Kodály már idézett szavaival – „a kevés igaz, legigazabb értékek közt, amelyek alapján Magyarország létjogát követelhet a civilizált világban.”

Dr. Vikárius László

BARTÓK KOMÁROMBAN

" a zeneszerző a népzene lelkét ragadja meg, hogy az beleszívódjék természetébe, és áthassa teljes lényét és szemléletét" (Bartók Béla)

A Duna Menti Múzeumban, 2019. február 21-én, jeles előadók és a komolyzene iránt érdeklők népes társasága emlékezett a zeneszerző 1924. február 5-i komáromi hangversenyére. Bartók Béla, az akkor 43 éves zeneszerző, népzene kutató, zongoraművész és - tanár, a Jókai Egyesület meghívására érkezett Komáromba.

Az emlékező hangverseny az énekkarok népdal-éneklésével és a hajdani Kultúrpalota (Duna Menti Múzeum) falát díszítő Bartók emléktábla (Darázs Rozália képzőművész alkotása, 1990) koszorúzásával kezdődött.

Az ünnepi estét a **Dél-Komáromi Vox Femina Női Kar** (vezényelt: *Hoffmanné Kemenes Vera*) nyitotta meg Bartók három egyneműkari művével (Levél az otthoniakhoz, Bolyongás, Cipósütés), a kórus magabiztos, színes előadásában.

Csehi Ágota, a komáromi Selye János Egyetem docense értékes előadásával (Bartók Béla, a zongoraművész Komáromban) részletesen, nagy szakmai hozzáértéssel, ugyanakkor élvezetesen mutatatta be a 95 évvel ezelőtti Bartók koncert előkészületeit és az 1924-es februári Komáromi Lapok híradásait e kimagasló zenei eseményről, visszhangjáról. Előadása végén az 1920-as évekből fennmaradt hangfelvétellel Bartók zongorajátékát (Este a szé-

kelyeknél) is felidézte.

Eva Sýkorová, a helyi művészeti alapiskola kiváló fuvolatanára előadásában (közreműködött: *Csehi Ágota* - zongora) Bartók Béla: Gyermeknek (85 népdalfeldolgozás) füzeteiből válogatva, megcsilantották bartóki tisztasággal a gyermeki dallamvilágot.

Cantus Iuventus Női Kar (vezényelt: *Orsovics Yvette*, zongorán közreműködött: *Csehi Ágota*) a Selye Egyetem ifjúsági kórusa a közelgő tavasz mosolyát, melegségét sugározta, több mint félszáz leányzó daloló szemében. Műsorukban többek között Kodály Zoltán: Bicíniumok válogatásával adtak tanúságot felkészültségük legjavából.

Azene és költészet kézen fogva jár. *Kiss Dóra*, a Marianum Egyházi Iskolaközpont diákja. *Illyés Gyula*: Bartók c. verséből részleteket adott elő mély átérzéssel.

Az est fénypontjának, az ifjú zongorista, *Nagy Szilárd* bizonyult. Műsorát Bartók Béla: Gyermeknek hat darabja, majd a Mikrokozmosz 6. füzeteiből a Két tánc bolgár ritmusban, Mese a kis légyről és az Ostinato zongoradarabok szolgáltak meg tökéletes művészi átéléssel kivetítve a bartóki zenei világképet.

A komáromi **CONCORDIA Vegyes Kar** (vezényelt: *Stubendek István*, közreműködött: *Csehi*

Ágota - zongora) Bartók Béla - Kodály Zoltán: 20 magyar népdal énekhangra, zongorakísérettel, az 1906-ban kiadott népdalgyűjtésükből válogatva nyolc népdalt adott elő. Ezt követte Bartók Béla: Négy szlovák népdal vegyeskarra és zongorára komponált kórusműve, amelyben az énekkar a bartóki népdalfeldolgozás minden gyönyörűségét megcsillogtatta.

A hangverseny a két magyar zenegénius, Bartók Béla és Kodály Zoltán egy-egy népdalának eléneklésével zárult, bekapcsolva mind-ebbe a lelkes, zeneértő közönséget.

Kertész Attila

A SZERETET HULLÁMAIN

2019. február 23-án, a Pécsi Ferences templomban került sor arra a hangversenyre, amelyen Nagy Ernő karnagy urat köszöntötték 70. születésnapja alkalmából egykori és jelenlegi dalosai. A zsúfolásig megtelt templomban először a Szeráfi Kórus előadásában hallhattunk három kórusművet, Josquin des Pres, Gibbons és Ola Gjeilo egy-egy kompozícióját.

Ezt követően *Páva Péter* tanár úr köszöntője következett, aki Nagy Ernő igazgatója volt a Pécsi Ciszterci Nagy Lajos Gimnáziumban. Bensőséges, szép szavakkal mutatta be az ünnepelt karizmatikus hatását, melyet megtapasztalt, amikor tanárként és karvezetőként látta Nagy Ernő tevékenységét a gimnáziumban és a kórus szereplései alkalmával. Kóruszövetségünk nevében jelen sorok írója méltatta az ünnepeltet, s adta át virág kíséretében a KÓTA Oklevelét. *Nagy Ernő* karnagy úr a Magyar Kodály Társaság tagjaként is rendkívül gyümölcsöző munkát fejt ki, így az MKT is Díszoklevéllel köszöntötte őt.

A hangverseny vezérfonalaként ezután folyamatosan csatlakoztak az éneklőkhöz mindazon kóru-

sok dalosai, akiknek *Nagy Ernő* a karnagya volt. Így: a Szeráfi Kórus régebbi tagjai, a **Laudate Kórus** tagjai, a **Széchenyi Gimnázium és Szakközépiskola Kórusai**, s még Komlóról is eljöttek egykori kórusainak tagjai.

Az egyre bővülő kórus közös éneklését a **Mecsek Kórus** szereplése tette még színesebbé. Nemes, szép gesztus volt ez az ajándék, megható perceket szerzett az ünneplőnek és a hallgatóságnak a két mű, melyet a kórus átlékelően adott elő fiatal karnagyuk, *Balatoni Sándor* vezényletével.

Sorra hangzottak el a szeretett művek az egykori repertoárból – többek között G. de Marzi, Halmos László, Saint-Saëns, Arcadelt, Kodály, Bárdos, Jung művei. A végén már egy hatalmas kórus éneklésében gyönyörködhattunk, akik alig fértek el az oltár közelében. S tapasztalhattuk a régen elvégzett alapos munka eredményét: az egykor tökéletesre csiszolt kórusművek, a sok maradandó előadás egykori élményének felidéződésével felfűtve, s látva a szeretett karnagyot – ismét gyönyörűen szólaltak meg. S ez nem langyos nosztalgizálás volt. Elég volt a karnagy koncentrált, a fő dolgokra irányuló intése, s ismét megzendült „a nagy harmónia.” Elnéztem az éneklők arcát, akik minden generációt képviseltek. Azt szokták mondani, hogy az éneklés megszépíti az emberek arcát. Így igaz! Megszépíti és megfiatalítja. De ez a dolog nem automatikus. Az énekesek arcáról intelligencia, bölcsesség, melegség, meghatottság áradt, mert volt mire emlékezni, és volt kinek énekelni. Áldjanak az égiek, fény kísérjen és szeretet, bármerre jársz! – Énekeltük végül mindannyian.

A hangversenyt követően az ünneplés kötetlenebb formát öltött - a Civil Közösségek Házában

folytatódott. A ragyogó előkészítésért és a szíveslátásért *Vincze Csilla Anna* ügyvezető elnököt illeti nagy köszönet. A dalosok énekszóval várták a karnagyot, s következhetett az ajándékok átadása, melyeket meghatottan emlékezve nyújtottak át. Jeles vendégek is érkeztek erre a köszöntésre: *Tillai Aurél* Kossuth-díjas karnagy, s még a templomba *dr. Szabó Szabolcs* karnagy úr.

A csodásan tált finomságok, és egy kis finom itóka kíséretében szépen oldódott a hangulat. És folytatódott az éneklés is, sok volt a közösen tudott darab. Meg aztán egymást is kezdték tanítani.

A hangverseny előkészítését, a koncertet és az ünneplés egyéb, szintén bensőséges formáit a **Szeráfi Kórusnak** és *Perneckel Jolán-nak*, Nagy Ernő feleségének kell megköszönnünk. Jolika finom, ugyanakkor határozott lény, átlátó képessége, az, ahogyan mindent egy pillanat alatt elegánsan és határozottan megold – csodálatra méltó! Ami pedig a Szeráfi Kórust illeti? Ők is fantasztikusak! S talán ezt is karnagyuktól tanulták meg az idők során: hogyan szervezzünk egy ilyen speciális hangversenyt, hogyan éreztessük meg szeretetünket és hálánkat, meddig menjünk el egy ilyen alkalommal az oldottságban.

Mit köszönhet a KÓTA Nagy Ernőnek? Ifjúsági Énekkari és Zenepedagógiai Szakbizottságunk tagja hosszú-hosszú évek óta. Köszönjük a sok okos gondolatot, amelyet tanácskozásaink során tőle kaptunk. Köszönjük a ragyogó elemzéseket, indoklásokat, amelyeket kórusok zsűrizése során hallhattunk tőle. Köszönjük a sok utazást, Budapest és Pécs között. Köszönjük, hogy családját is megismerhetjük, mert sokszor velünk voltak az Éneklő Ifjúság Szakmai Napokon. Köszönjük idejét, amelyet ránk szánt. S leginkább köszönjük kórusainak gyönyörű éneklését, a koncerteket, fellépéseiket versenyeken, a gyönyörű hangzást, az érzékeny finomságot és a sugárzó erőt. Azt a képességét, hogy középiskolásokból tudott csodás kórusokat teremteni. A Szeráfi Kórusban pedig már fiatal felnőttként énekelnek egykori tanítványai. Jelképes és csodálatos az ajándék is, amelyet átadtak: négy növény. Mandulafa, Almafa, Tiszafa, Magnólia. Az átadáskor elmondott gondolatokból emelek most ki néhányat. Mandulafa, amely tavasszal elsőként hajt, az éjszaka folyamán is gyorsan kivirágzó és termést hozó fa; az ég és föld egyesülésének jelképe. Az almafa éltető, tápláló, termékeny, áldásos, jóságos, jótékony, kegyes. A tiszafát a Világfával is összefüggésbe hozzák, mely összeköti a világokat, segíthet megérteni élet és halál kapcsolatát, misztériumát. Keménysége és hajlékonysága révén egyszerre nyújt stabilitást és rugalmasságot, képes ellenállni komolyabb viharoknak is. A magnólia a méltóság, a természet szeretete, a nemesség és a természetesség szimbóluma. Maga a befogadás.

S ahogyan e növényekben terebélyesedik tovább az élet, úgy folytatódjon minél tovább a munka a Szeráfi Kórusral, s velünk, a KÓTA-val! Kedves Kollégánk, Isten éltesen sokáig!

Hraschek Katalin

PÁRHUZAMOK ÉS ELLENPONTOK

Kórushangverseny a Tudományegyetem nagy aulájában

Párhuzamok címen adott hangversenyt a Musica Nostra Nőiakar és a Budapesti Monteverdi Kamarakórus 2019. február 24-én; történelmi helyszínen, az ELTE Egyetem téri épületének nagytermében, az impozáns aula magna falai között. Kórustörténelmi helyszín is, hiszen a két karnagy: Kollár Éva (Monteverdi) és Mindszenty

Zsuzsánna (Musica Nostra) – mindketten Liszt-díjasok –, az ELTE Zenei Tanszékének tanáraiként számos hangversenyt vezényeltek itt, miközben növendék-évfolyamok sorának a tanári katedrára és kóruspódiumra vezető útját vgyázták.

Két karnagy- és kórusgeneráció bensőséges találkozása volt ez az este. A műsorválasztás és -szerkesztés párhuzamai két évszázad ellenpontjain át vezették a hallgatót, 1820-tól egészen napjainkig. Párhuzamok: mindkét énekar öt-öt különböző stílusú és jellegű, nagyon tágas érzelmi és tematikai skálán mozgó művet énekelt, külföldit és magyart, egyházit és világit egyaránt. Ellenpontok hangfajban: női, illetve vegyeskar; ellenpontok években: a két együtttest valahol a 35. életév választja el, a **Musica Nostra** esetében ez alighanem a felső, a **Monteverdi Kórusnál** nagyjából az alsó korhatár. A két kiváló, nemzetközi összehasonlításban is elsőrangú együttes előadásában (ámbar miért is nemzetközileg méricskélni? önmagukban teljes világok!) ez utóbbi különbözőség is jelentéshordozó: mindkét énekar minden regiszterben és dinamikával kiegyenlítően és plasztikusan szól, miközben a fizikai és lelki adottságokat jól kiaknázó, gondos műsorválasztás által más- és másfajta látás- és viszonyulásmódot közvetít, másfajta teljességet képvisel. A **Musica Nostra** hangjából az életre, annak örömeire és szomorúságaira való várakozásteli rácsodálkozás üdesége, önfeledtsége vagy éppen áhítata árad, a Monteverdi Kórus egy örömeiben és fájdalmaiban már megtapasztalt világ katarzisaival ajándékozta meg a közönséget.

A **Musica Nostra Nőiakar** elsőként Mahler Dalok és énekek az ifjúkorból II. sorozatának három darabját énekelte, Hermann Lauer nőikari átíratában (Starke Einbildungskraft; Aus, aus!; Ich ging mit Lust durch einen grünen Wald). Szövegük A fiú csodakürtje gyűjteményből való, zenéjük kedves, játékos, önfeledt vagy éppen kicsattanóan jókedvű, magától értetődő természetességgel áradó népi hang; a dalok agogikusan hajlékony megszólaltatásában az eleven élet spontaneitásával lélegzett együtt zongora és kórus. (Zongora: *Szekér Bernadett.*) Ellenpontként Schubert bensőséges 23. zsolttára következett: német egyházzene, Moses Mendelssohn szövegfordításának feldolgozása. Az ima után, másik végletként, Verdi Macbeth című operájának nyitókórusát énekeltek, a gyülekező boszorkányok jelenetét, színesen és elevenen – ámbar azt sehogy se hiheti a hallgató, hogy ezektől a boszorkányoktól az a sok gonoszság kitelne... Színes és eleven Vajda János latin szövegű Missa solarisa, mely 2017-ben a **Rádió Gyermekkarának** íródott, mellékneve a műben feldolgozott Süss fel, Nap-motívumra utal. A zongorakíséretes kompozícióból a Kyrie-Gloria tételpárt hallhattuk; a hagyományos 'egyházi stíl'-t leginkább a kísérletet mellőző Qui tollis közelíti. A hosszú és szövevényes a cappella szakasz kristálytisztnál szölt: a Quoniam-nál belépő zongorahangtól egyetlen Hz eltérés nélkül! A **Musica Nostra Nőiakar** műsorát egyfajta kortárs 'hegyi éjszakák' zárta, az Amerikában élő norvég Ole Gjeilo Tundra című darabja (2011), a zeneszerző skandináv tájélményéhez Silvestri angol nyelvű sorai adtak imádságos ígéket, a kórus pedig hozzáadta a maga éterien tiszta hangját.

Intermezzo. Bohuslav Martinů: Változatok egy Rossini témára című, Rossinitól a Bartók-kortárs Martinůig nagy stílárís fesztávot átívelő és formailag is nagyívű kompozíciója sokoldalú bemutatkozási lehetőséget kínált a két fiatal művésznőnek. *Szekér Bernadett* (zongora) és *Baksa Krisztina* (gordonka) virtuóz együttjátékát hang-erő tekintetében többnyire a zongora dominálta.

A hangszeres intermezzót hegyek fogták közre: a **Budapesti Monteverdi Kórus** műsorának első száma a magaslatok tiszta levegőjét áhító Nagy Gáspár-költemény, a Hótalán a hegyek inge megzenésítése, Szőnyi Erzsébet újabb terméséből. Nagy Gáspár soraihoz a zeneszerző liturgikus akklamációkat fűzött (Kyrie,

Christe; jövevény-szövegek versbe illesztése : „Kodály-módszer”), e kiegészítés egyebek között a szöveg transzcendens dimenzióját hangsúlyozza, csakúgy, mint az a cappella kompozíciót indító csengettyűszó. Az utolsó hangokhoz azután harangszó társult, mely a szomszédos Egyetemi templom hétékori szentmiséjére invitálta a híveket. Mintha belekomponálták volna... Most Brahms sűrűszövéssű, kontrapunktikus Schiller-megzenésítése, a Nánie hangzott fel, az egész hangverseny legsúlyosabb darabja, melyet egy igazi oratórium-kórus hiteles előadásában élhettünk át. (Zongora: *Ney Gábor*) A Brahms-mű súlyát Debussy Három chanson-ciklusának két tétele oldotta (Dieu, qu'il la fait bon regarder; Yver), azután került sor Huszár Lajos palestrinai mise-modellekhez hűséges (a www.huszarlajos.hu adata szerint 2016-ben keletkezett) Kyrie-megzenésítésének ősbemutatójára. A hangverseny ellenpontjainak sorát sodró erejű Szőnyi Erzsébet-mű, az Anakreoni dalok egyikének háromszoros felkiáltójele zárta (Gyere, boldogan borozunk). Felkiáltójel, egyszersmind kettőspont, amelyet majd az idén 95 éves zeneszerző tiszteletére tartandó hangversenyek követnek, legközelebb március 30-án, a Ciszterci Szent Imre Gimnáziumban. Néhány tavaszi koncert egyébként új Szőnyi-műveket ígér. A Kurtág-opera minapi ősbemutatója után immár semmin sem csodálkozunk. (Mt 19,26.)

Párhuzamok... A Mindszenty Zsuzsánna alapította-vezette Musica Nostra és a Kollár Éva alapította-vezette Monteverdi Kórus közös hangversenye, gyönyörű művek méltó előadásán túl valami olyan többletet nyújtott, amit csakis ezeknek a műveknek éppen így egymásra következéséből és éppen ezen előadók által élhettünk át. A szerelem mahleri játékaiktól a halál völgyéig ereszkedve; boszorkányokba vetített gonoszságaink erkölcsi mélypontjaitól a szakralitáshoz felkapaszkodva; egyéni-közösségi megváltatást sóvárgó hótalanságból a múlandóság fájdalmas belátásához jutva; elidőzve a szépség szemlélésében és felismerve minden szépség transzcendens forrását (Dieu, qu'il la fait...). Végül az imádságban megtisztult lélek átadja magát az extázis boldog pillanatainak. Kivételes műsorszerkesztői műgond. A legmagasabb rendű kontrapunktika, mely a két együttes kétfélesége által nem kevesebbet: a teljesség mélységét adja, Lukács Györggyel szólván, „az emberi élet magvának felidézését”. Ha egyes részleteiben nem tudatos tervezés, hanem a körülmények összjátéka lenne is, az egészen mit sem változtat. Bennünk, hallgatókban pedig tovább munkál, új egészsként, a hangverseny élménye, és életünk újragondolására készítet.

Köteles György

VERSŐBŐL ÉPÍTETT KATEDRÁLISOK

... írta Király László Ady című versében. S a katedrálisokban éterien szól a zene. A Magyar Művészeti Akadémia zenei-irodalmi emlékműsora katedrálissá avatta a Pesti Vigadó Dísztermét január 27-én, a költő halálának 100. évfordulóján. Az Ady-rajongók okkal bízhattak abban, hogy különleges válogatással lépnek pódiumra a színészek és muzsikusok, hiszen a zseniális költő verseihez zseniális muzsikusok nyúltak biztos kézzel, alázattal engedelmességgel a jellegzetes prozódiajának.

A verseket Újhelyi Kinga és Rátóti Zoltán színművészek előlegezték meg prózában, ami elősegítette, hogy a közönség jobban érezze a zenei megvalósítások minden árnyalatát. A műsor igen erős felütéssel kezdődött, amikor Bartók Öt dal Ady Endre verseire című ciklusát (benne A három őszi könnycsepp, Az őszi lárma, Az ágyam hívogat, az Egyedül a tengerrel és a Nem mehetek hozzád című versekkel) Sass Sylvia énekelte, olyan igényességgel, olyan mivesz muzikalitással, amelyet ritkán hallani. S itt kell megemlíteni a műsort szerkesztő és szinte az egészet végigzongorázó Nagy Mártát, aki ezúttal sem „zongorakísérő” volt, hanem egyenrangú kamarapartner. A kevésbé ismert Hajdú Mihály Nem adom vissza-megzenésítését Kertesi Ingrid tolmácsolta, majd egy igazi sláger következett: az Őrizem a szemed a harmincas évek nagy sanzón-gyárosa, Reinitz Béla könnyedebb hangvételű, majd Horusitzky Zoltán veretes dal-

lamaiba öltöztetve, Meláth Andrea, illetve Pataki Bence előadásában. A sort a megindítóan lágy, impresszionisztikus Párizsban járt az ősz folytatta Farkas Ferenc komponista műhelyéből, az előadó ismét Meláth Andrea volt.

A líraibb első részt a Bárdos Lajos-megzenésítette Góg és Magóg fia vagyok én és Deák-Bárdos György zeneműve, Az Ūr érkezése révén egy markánsabb blokk követte (Bándi János illetve Meláth Andrea közreműködésével), egy kuriózzal az elején: a közismerten vokális komponista Bárdos Lajos egy Prelúdiomot írt zongorára három évvel a költő halála után (In memoriam Ady, 1922), amelyet Nagy Márta játszott.

A megkomponált versek különös terepét jelentik a kórusok – ki ne ismerne közülük jó néhányat. A Debreceni Kölcsey Kórus Balassa Sándor kompozícióját adta elő Tamási László vezényletével. A háromrészes Karácsony utolsó sorai már szállóigék: „Karácsonyi rege, / Ha valóra válna, / Igazi boldogság / Szállna a világra...”

Az eltévedt lovas Adyra jellemző komor képei Nógrádi Pétert ihlették meg, a dal előadója Bándi János, zongorista partnere ezúttal Cs. Nagy Illdikó volt. Sappho szerelmes énekére az akkor még zeneakadémista Szőnyi Erzsébet írt gyönyörű dalt, az énekes Meláth Andrea volt. A barna gyászban oszló lélek ugyancsak jellegzetes Ady-vízió, amely az Ádám, hol vagy? nyitó soraiban jelenik meg. A költemény Kodály zeneművei között foglal helyet, az emlékestén Pataki Bence énekelte.

Az utolsó részben az MMA jeles írói, irodalmárai emlékeztek Adyra. Tornai József, Király László, Kiss Benedek, Gál Sándor, Farkas Árpád, Serfőző Simon, Tamás Menyhért, Ágh István és Szilágyi István verseit Újhelyi Kinga és Rátóti Zoltán szavalta. A prózai blokkba illeszkedett néhány újabb vokális betét: a Föl-földobott köre Daróci Bárdos Tamás írt szoprán- és tenorszólóra, valamint kamarakórusra hangszerelt művet, amelyet Kertesi Ingrid, Bándi János, Nagy Márta és az Erkel Ferenc Vegyeskar tagjaiból alakult nőikar adott elő Cseri Zsófia vezényletével. A teljes kórus szólaltatta meg Szőnyi Erzsébet alkotását az Új várak épültek című versre, s az ünnepi megemlékezést záró Kodály-művet Ady ikonikus költeményére, a Fölszállott a pávára.

Tóth Anna

~ FELHÍVÁS ~

Tisztelettel kérjük Barátainkat és Pártolóinkat, hogy támogassák a KÓTA kulturális munkáját személyi jövedelemadójuk 1%-ával! Köszönjük!

Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége - KÓTA Adószám: 19660372-1-41

MAGYAR ÖRÖKSÉG DÍJAT KAPOTT

MOHAYNÉ KATANICS MÁRIA ÉS A SZILÁGYI ERZSÉBET NŐIKAR

A Magyar Örökség és Európa Egyesület Magyar Örökség díjkiosztó ünnepségén 2019. márius 23-án a Tudományos Akadémia dísztermében Mohainé Katanics Mária és a Szilágyi Erzsébet Női Kar Magyar Örökség díjat kapott. Nevük bekerült a Magyarság Láthatatlan Szellemi Múzeumába.

M. Katanics Mária karnagy, zenepedagógus, a magyar kórusélet emblematikus alakja, a Szilágyi Erzsébet Női Kar alapító karnagya

Ez év április 20-án lenne 90 esztendő Mohayné Katanics Mária, aki azonban immár több mint két éve itthagya a földi világot. Hogy mégis mennyire itt él sokunk szívében, bizonyítja az a vastag kötet is, amelyet Katanics – „A legmélyebben átélt szellem mágusa” címmel mintegy másfél évvel távozás után a Szilágyi Erzsébet Női Kar jelentetett meg emlékére. Ez a kórus az ő gazdag életművének különleges „alkotása”, amely akkor is maradandó, ha az együttes hivatalosan már sok éve nem működik.

Katanics Mária világlátására és egész életpályájának alakulására döntő hatással volt mindaz, amit szülővárosában, Baján az elemi ismeretektől kezdve az érettségi és a népiskolai tanítói oklevél elnyeréséig a Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Szegény Iskolánévű intézetében kapott. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola középiskolai énektanár- és karvezető tanszakának elvégzése után, 1952-től egy gazdag és változatos zenepedagógiai pálya indult meg, amelynek legfőbb állomásai a Cinkotai Tanítóképzőtől a Szilágyi Erzsébet Leánygimnáziumon, majd a Marczibányi téri Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskolán át a Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskoláig, az ELTE Tanárképző Főiskolai Kar Ének-zene Tanszékeig és a Zeneakadémia Tanárképző Intézetéig íveltek, sőt vendég-előadások, nyári tanfolyamok révén kiterjedtek a bel- és külföldi felnőtt továbbképzésre is. Minden korosztály tagjai, az általános iskolásoktól a gimnazistákon át a zenetanár-jelöltekig és a már működő pedagógus-karvezetőikig, feledhetetlen, életre szóló zenei és emberi utrahalót kaptak tőle.

Mérhetetlen tudásszomj vezette, amikor a Főiskolán titokban, tiltással dacolva a zenetudományi tanszak óráira is bejárt, majd pályakezdő tanárként egyúttal népzenekutató munkát is végzett Lajtha László mellett. Talán még Lajthánál is szorosabb kapcsolat fűzte rajongva tisztelt tanáraihoz: Bárdos Lajoshoz és Kodály Zoltánhoz. Egyes műveik születésekor néhány kiváló társával együtt „próba-énekesként” jelen volt, és később karnagyként mindhármuk műveinek kiemelkedő tolmácsolója lett. Bartók és Kodály kórusműveiről mélyértelmű és minden karvezető számára tanulságos írásokat is publikált.

Jómagam tizenhat évesen, a nagy kórushagyománnyal rendelkező Szilágyi Erzsébet Gimnázium tanulójaként ismerkedtem meg Katanics Máriával, és az ő mély zeneisége, karizmatikus egyénisége, zseniális pedagógiája hatására döntöttem a zenei pálya mellett. Alapító tagja lehettem a Szilágyi Erzsébet Kamarakórusnak, és ott lehettem 1961-ben Debrecenben, amikor a gimnazista korú lányokból álló együttest érett muzsikálása alapján már első szereplésekor a nőikarok közé sorolták a Bartók Béla Nemzetközi Kórusversenyen. Ma is megborzongok, amikor arra emlékezem, milyen volt Katanics Mária keze alatt énekelni Bárdos: Magos a rutafáját, Karai: Csak azért szerettemjét, Bartók: Isten veledét, és milyen erős összetartozást jelentett a sok próba, fellépés, közös élmény a kórus valamennyi tagja számára. Ugyanolyan óriási lelkesedéssel énekelünk iskolai klubnapokon, kis művelődési házakban, akár még tanyákon is, mint a Ze-

neakadémián, a Pécsi Kamarakórus Fesztiválokon, vagy a kezdeti időkben ritka, de annál jelentősebb, mindig díj-esővel járó külföldi verseny-szerepléseinken, amelyek közül számomra Neerpelt és Arezzo maradtak a legemlékezetesebbek, és az, hogy Arezzo után Castalgandolfóban VI. Pál pápának is énekelhettünk, mégpedig Kodály Ave Maria-ját!

Életpályám alakulása miatt én csak mintegy másfél évtizedet énekelhettem a „Kamarában”, ahogy mi magunk hívtuk a Szilágyi Erzsébet Női Kart, de mindig figyelemmel kísértem kül- és belföldi sikereit, sokszínű repertárja bővülését a kórusnak ajánlott új művekkel is (mindezekről az említett könyv részletesen beszámol), és mindig részt vettem a jubileumi koncerteken – természetesen a megelőző próbákkal együtt. Már nagy kórusénekesi tapasztalattal rendelkezve és gyakorlott kórusvezetőként is mindig újra megdöbbenett Katanics Mária hihetetlen művészi és pedagógiai tehetsége: ő valóban „a legmélyebben átélt szellem mágusa” volt. Lenyűgözött, hogy évtizedek múltán is azonnal otthon érezhettem magam a „Kamarában”, mert olyan generációk, akik sohasem voltak egy időben a kórus tagjai, mind együtt lélegezve, egy szívvel követtük irányítását. Utolsó, felejthetetlen élményem, hogy amikor a kórus megalakulásának 55. évfordulóján összejöttünk énekelni a Szilágyi Gimnáziumban, és meghívtuk a már nagy beteg Katanics Máriát, hogy neki is elénekeljük legkedvesebb, mindenki által ismert számainkat, pár finom mozdulattal, vagy inkább csak a szemével átvette az irányítást. Mi pedig követtük: mindenki pontosan érezte, milyen mélyről jön és milyen mélyre hat ez a közös muzsikálás. Mélyre – és egyúttal messzire is, hiszen akik Katanics Máriától tanulhattunk emberi és művészi igényességet, az élet legkülönbözőbb területein működve kíséreljük meg tovább örökíteni az ő szellemiségét. Köszönjük, hogy ebben a Magyar Örökség-díj odaítélése is megerősít bennünket.

Dr. Eckhardt Mária

LeneSzó

KODÁLY ZOLTÁN VIII. MAGYAR KÓRUSVERSENY – EGY ZSŰRITAG SZEMSZÖGÉBŐL

A Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége - a KÓTA elnöke Mindszenty Zsuzsanna a Művészeti Bizottság négy tagja: Gerendy Ágnes, Hartyányi Judit, Hraschek Katalin, Vadász Ágnes és a BVK (Budapesti Vándor Kórus) Team-je: Sassné Dr. Berényi Eszter, Németh Zsuzsanna és Pribay Borbála zsűrititkár márciusi ülésén összegezte a Kodály Zoltán VIII. Magyar Kórusverseny tapasztalatait művészeti és szervezési szempontból. Hraschek Katalin így értékelte a versenyt.

2018. november 15–18. között hallhattuk kórusainkat a KÓTA által immár nyolcadik alkalommal megrendezett kórusversenyen. A verseny eredményéről a ZeneSzó más írásban tájékoztatta olvasóit. Szerkesztői felkérésre most egy zsűritag szemszögéből írok le néhány gondolatot.

Megtisztelően szép feladatot kaptam, amikor e zsűrizésre felkértek. Sok tapasztalatom van már, de legjelentősebb hazai versenyünkön ilyen szerepben részt venni igen nagy örömet jelentett nekem.

A három nap során 11 kategóriában, 27 énekkarban 1255 énekes hangja szólalt meg. A 27 kórusból 11 volt budapesti, és további 16 kórus érkezett az ország más városából. 52 zeneszerző művei szólaltak meg, köztük 22 magyar zeneszerző 70 műve! 23 Kodály mű hangzott el. (Köszönet Hartyányi Juditnak az összesítésért.) Volt már olyan versenyünk, amelyen a résztvevő kórusok száma magasabb volt, de a színvonalra most nem lehetett panasz: kizárólag arany (17), és ezüst (10) szintűek voltak a produkciók. Ez azt jelenti, hogy versenyünkön szépen kibontakoztak a kórusok és a karnagyok. Nagy öröm volt hallgatni a nagy számban versenyző gyermekkarokat és ifjúsági kórusokat. Örültem annak, ha korábban is résztvevő kórusokat hallhattam, s nem kevésbé az újaknak! Például: **Erkel Ferenc Általános Iskola Kicsinyek Kórusa** – Gödöllő, **Tátika Kórus** – Veresegyház, **Bartók Gyermekkar** - Győr, **Kodály Zoltán Gyermek kórus** – Orosháza.

A kórusok B kategóriában is indulhattak, ahol nem szerepelt kötelező kórusmű. Így hallhattuk a kedvesen és muzikálisan éneklő gyermekeket Kiskunfélegyházáról - **Batthyány Lajos Általános Iskola**, és **AMI Kicsinyek Kórusa** -, karnagyuk: *Nagyné Mészáros Erika Éva*, a nagyszerűen szereplő **Rókus Gyermekkart** Szegedről – karnagyuk *Dr. Liptákné Klement Ágnes*, valamint két vegyeskart. Az **Arte Semplice Kamarakórus** fiatal együttes, karnagyuk **Heltai Duffek Ildikó**, még sok szép szereplés áll előttük. A **Hunyadi Véndiák Kórus** pedig arra adott példát, hogy a kóruséneklés gyermekkori élménye felnőttkorig elér, elérhet, és új közösséget, felnőtt kórust is létre hozhat. Persze csak akkor, ha olyan mélyen érző, muzikális karnagy vezeti őket, mint *Sebestyénne Farkas Ilona*, aki ma is mágnesként vonzza volt tanítványait. Az ilyen érett kórus számára különösen fontos a magvas gondolatok igényes zenei megfogalmazása.

Bár voltak kategóriák, ahová egyetlen kórus jelentkezett, a versenyen kategóriák összevonása - bölcsen – nem történt.

Nagyon fontos lenne, ha a versenyt még több szakmai érdeklődő hallgatná meg! Karnagyok, fiatalok a főiskolákról – erre kell és fogunk törekedni.

Hiányoltam a műsorfüzetből, hogy nem szerepeltek a kórusművek szövegének írói, jeles költők. A bemondásnál ezt lehetett volna némiképp pótolni, szépíteni, de sajnos ez sem történt meg. Ady End-

re, Balassi Bálint, Dienes Valéria, Horváth Csaba Attila, Károlyi Amy, Kányádi Sándor, Nagy László, Németh Tibor, Petőfi Sándor, Szedő Dénes, Tóth Árpád, Virág Zsófia, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor neve így nem hangzott el. Vannak köztük híres költő-óriások és kevésbé ismert személyek – de a név ott kell, hogy álljon, el kell, hogy hangozzon! Kodálynak mennyire fontos volt a szövegválasztás! Csanádi Imre és Sík Sándor neve elhangzott, mivel a kórusmű címében szerepelt...

A Nagydíjas verseny műsorvezetőjeként Fehér Anikót köszönthetjük, aki kitűnő artikulációjával, szépen megfogalmazott, kerek mondataival méltó alaphangulatot teremtett az ünnepi percekhez.

Egy kis kulisszatitok: közelről tapasztalhattam meg például azt, hogy a külföldi zsűritagok mennyire élvezték ezt a munkát. És természetesen nagyon érdekes megismerni az ő szempontjaikat, amelyek szerint sokszor máshová teszik a hangsúlyt, mint amit mi a hazai közegben megszoktunk.

Mennyire sokszínű a palettánk! Érdemes megbecsülni! Csoda számba megy Magyarországon bármely férfikar léte, a Padragi Bányász Férfikaré pedig- Kanyárné Grünvald Petra – tekintettel az embert próbáló munkára is, amelyet egész életükben folytattak – különösen. Már írtam a **Véndiák Kórus** szép énekléséről – *Sebestyénne Farkas Ilona*; s mennyire más szín a Nagydíjas, virtuóz **Tutti Cantabile** - *Lánczky Edit*! A komoly versenyeken edződött, magabiztos **Lautitia Gyermekkar és Ifjúsági Vegyeskar** – *Nemes József*, a **Szent István Király Zeneművészeti Szakgimnázium** finom lelkületű **Nőikara** - *Tökés Mária Tünde*. A **Concordia Vegyeskar** Komarnóból, elénekelvén Petőfi gondolatait *Stubendek István* vezetésével A magyar nemzetről! Az erőt sugárzó, bátran fogalmazó **Pannon Voices** – *Vinczeffy Adrienne*; a nagyon nehéz kortárs anyaggal megbirkózó **Bartók Gyermekkar** Győrből - *Hauai Lóránt*, a hajlékony, kultúrált **Amadeus Kórus** – *Réger Mónika*. Vagy fiatal karnagyával, *Szeimann Zsuzsannával* a **Bárdos Lajos Nőikar**, a szép nevű **Sonitus Scrabantiae** (Sopron Hangja) **Nőikar** – *Harcz Katalin*, a bátor orosházi gyerekek: **Kodály Zoltán Gyermek kórus** – *Pörneki Attila*. Szívesen emlékezem a **Szivárvány Gyermekkar** (Debrecen) mélyen átélt himnusz-előadására – *Delí Gabriella*, a hatalmas **Andor Ilona Gyermekkarra** – *Tamási Kinga Johanna*, a szépen fejlődő kórusokra Gödöllőről- *Somogyiné Kovács Andrea* és *Szalárdiné Szondy Adrienn, Sándor Livia*. Különösen érett, szép produkció volt a **Kecskeméti Református Gimnázium Psalmus Kórusának** szereplése - *Jámbor Zsolt*. Megint más szín egy középiskolás korú ifjúsági férfikar: **Vörösmarty Diák-**

kórus - Piarista Gimnázium, Budapest - Melegh Béla. Nagykanizsa követeiként a zengő hangú **Városi Vegyeskart** hallhattuk – *Cseke József*, ők nagyon tapasztalt, rutinos kórus. S hallhattuk ennek ellenkezőjét az éppen csak kórus, de – helyesen - már versenyző **Clarus Cordis-t** – *Orosz Erzsébet*. Milyen csoda, hogy a legkisebekkel milyen líraian lehet zenélni, mint a **Tátika Kórus**sal *Énok - Nagy Levente*. Szép, kiegyenlített hangzással szólt a **Gregor iskola Jubilate Nagy kórusa** – *Dávid Krisztina*. S a verseny legmagasabb pontszámát birtokló, mindent kitűnően eléneklő **Vox Caelestis** - élén a kórust alapító, és mindig csodát teremtő *Szebellédi Valériával*. Örülünk ennek a sokféleségnek! Úgy tűnik, mindenki énekelni akar – és ez jó! A kórusok sokféleségéről írtam, természetesen e mögött ott áll a hatalmas munka, melyet közösen végeztek tehetséges, elhivatott karnagyakkal.

A verseny alapítója, dr. Kollár Éva Liszt-díjas karnagy, a KÓTA tiszteletbeli elnöke. Köszöntőjéből idézek: „...Az énekszó teremt belőlünk elfogadó és szerethető embert. Gondolataink dallá nemesülnek, és amikor többen énekelünk együtt, a közös érzelmekből, egybefonódó akaratból életető energia születik, - és akkor létre jön a csoda, a kórusmuzsika.”

Remélem, mind a versenyünkön részt vevők, mind a hallgatóság sok szép kórusélményt őriz. Remélem, sokan kaptak kedvet a versenyzéshez. Szeretettel várjuk a kórusokat és karnagyukat a következő megmérettetésre, a Kodály Zoltán IX. Magyar Kórusversenyre.

Hraschek Katalin

ÜNNEPI HANGVERSENY KECSKEMÉTEN, A MAGYAR KÓRUSOK NAPJÁN

A KÓTA, 2017-ben elindított kezdeményezését folytatva, 2018-ban is felhívást tett közzé a magyar kórusok számára: csatlakozzanak minél többen a Magyar Kórusok Napja hangverseny-sorozatához. Szervezzenek december 16-án, Kodály Zoltán születése napján, illetve az e naphoz közeli hétvégén hangversenyt, mesterünk tiszteletére, s a kórusmuzsika népszerűsítésére. Jelezzék részvételi szándékukat, hangversenyük idejét és helyét a KÓTA Művészeti Bizottságának. Természetesen, a műsorban kell szerepelnie legalább egy Kodály műnek, illetve népdalfeldolgozásnak. A kórusok elismerő oklevelet kapnak a kórus szövetségtől, s ha elküldik műsorukból a Kodály- mű felvételét, azt közzétesszük honlapunkon.

2018. december 16-án a Kecskeméti Kodály Iskola Nemesszeghy Márta termében került sor idén a Magyar Kórusok Napja országos, központi hangversenyére. A koncert elején köszöntőt mondott dr. *Mindszenty Zsuzsánna*, a KÓTA elnöke, Liszt-díjas karnagy. A Művészeti Bizottság képviselőjében jelen volt még *Szebellédi Valéria* Liszt-díjas karnagy is.

A hangversenyt az **Antanténusz Gyermekkar** nyitotta meg. Első műsorszámként egy csokrot hallottunk a Kis emberek dalai és az Ötfokú zene II. kötetének dalaiból, Gazdag Erzsébet és Weöres Sándor verseivel. Majd, folytatva a Kodály- műveket, az Angyalkertből hallhattuk a Kecsejáték, Gyertya-játék, és a Vásárosdi tételeket. Befejezésként Kocsár Miklós: Karácsonyi pásztorjárás című kompozícióját énekeltek, zongorán - beugróként, és kitűnően - közreműködött Szűcsné Sátorhegyi Erzsébet. A kórus karnagya *Szegedi Ildikó*. A kórus fellépése számomra rendkívül szívet melengető volt. Frissen, üdén, tisztán, szép, természetes gyermeki hangon énekeltek. A karnagy muzikalitása a gyerekek éneklésén, a művek formálásán kézzel foghatóan érezhető. Nagyon jó volt látni azt is, hogy a gyerekek az éneklést élvezték, mosolyogtak bátran. Játékos volt és könnyed, ahogyan, Szegedi Ildikó elképzelése szerint műsorukat a kis koreográfia-ákkal, egyéb mozgásokkal színesítették.

A hangversenyen két vendégkórus lépett fel. A **Vox Antiqua Kamarakórus** Debrecenből érkezett. Gazdag műsorukban Monteverdi, Bach, Rheinberger, Kodály és E. Ešenvalds művei szerepeltek. Orgonán közreműködött: Sárosi Dániel. A kórus karnagya, *dr. Kiss Csaba* érzelmgazdagon, dinamikus irányította szólistikus hangokban gazdag együttesét.

Budapestről érkezett az **Amadeus Kórus**, karnagyuk, *Réger Mónika* vezetésével. A kórus fellépésén érződött a közelmúlt-beli siker: az Arany fokozat elérése a Kodály Zoltán VIII. Magyar Kórusversenyen. Tiszteletre méltó, hogy nem egyszerűen a verseny műsorukat énekeltek el, hanem attól részben eltérve, „új” műveket is hallhattunk előadásukban. Műsoruk így Szőnyi Erzsébet, Kodály Zoltán, Bárdos Lajos és Ligeti György műveiből állt. Ismét nagyon jó volt hallani Kodály ritkán előadott kórusművét, a Gömöri dalt. Köszönjük a kórus szép szereplését!

Az **Aurin Leánykar** Kecskemét nagyhírű gyöngyszeme. A sok beteg ellenére, most is nagy műsört énekeltek, hősiességgel helytállva. A 150. genfi zsoltár, a Gergely-járás, a Lengyel László alkotta hatalmas Kodály -csokor után még elhangzott Gyöngyösi Levente: Ave Maria című kórusműve is. *Durányik László* karnagy elévülhetetlen érdeme, hogy a kórusaiban éneklő gyermekek és lányok szinte betéve tudják

Kodály egyneműkari műveit. Impulzív vezényletével és energiával telt személyiségével segítette a kórus éneklését. Mind őt, mind a lányokat – nagy köszönet illeti.

Betegség terhelte a **Kecskeméti Cantus Nobilis Kórust** is. Ezért karnagyuk, *Laczkó János* nagyon bölcsen úgy döntött, hogy a Brahms – művet nem éneklük el. Amit hallottunk, W. Byrd: O magnum mysterium és Kodály Zoltán: Adventi ének című kórusműve viszont nagyon szépen, meggyőzően hangzott fel. Jól esett hallgatni a kórus elmélyült

muzsikálását, látni karnagyának felkészültségét, élvezni karnagy és kórusa harmóniáját.

Köszönetünket fejezzük ki a Kecskeméti Kodály Zoltán Énekzenei Általános Iskola, Gimnázium, Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola igazgatójának, *Alföldyné Dobozi Eszternek*, hogy az iskola adventben, a saját, nagyszabású karácsonyi hangversenyüket szorosán követően is vállalta e koncert megrendezését, befogadását. Ugyanilyen köszönet illeti a karnagyokat és a tanulókat, hogy vállalták ezt a szereplést!

Kórusainkat és karnagyainkat csak biztatni tudom: minél többen szervezzenek ilyen szép koncerteket, 2019 decemberében is!

Hraschek Katalin

„JELLEMKÉPZŐ ERŐ...”

A Kodály-módszert alkalmazó mintaiskolák múltja és jelene, hatásuk a zeneéletre

„Az iskola dolga megadni a védőoltást a métely ellen.”
(Kodály Zoltán)

Hogy a zenének milyen sokirányú a hatása, Kodály többször leírta. Aki zenével él, és a muzsika rendszerét az ő nevével fémjelzett módszer alapján tanulja, más területeken is jobb, tehetségesebb lesz. Erre a tényre építkeztek azok az iskolák, amelyek gyakran rögzös úton haladva, de boldog, sikeres embereket neveltek – nemcsak a zene ismeretére és szeretetére.

A kodályi gondolat, vagyis a teljes ember nevelésének terve jószerevével az első népdalfeldolgozások, majd az első kórusművek megalkotásakor merült fel. Ezek a művek mind a magyar néplélek virágait mutatták be és adták tovább, akár a legkisebbeknek is, ám ehhez a zenét értő, kottát olvasó előadókra volt szükség.

1938 szeptemberében lát napvilágot a Magyar Kórus kiadó jóvoltából Kerényi György és Rajeczky Benjamin könyve, az Énekes ábécé. 1944-ben megjelenik Ádám Jenő Módszeres énektanítása, amely az első írásos formája az azóta Kodály-módszer néven ismertté vált pedagógiai metódusnak. Ugyancsak az 1940-es években látnak napvilágot a Kodály-Ádám szerzőpáros nevével jelzett, zsebben is elférő, remek dalokat tartalmazó, úgynevezett Szó-mi füzetek. 1948-ban megjelenik Kodály Zoltán és Ádám Jenő műve: az Énekeskönyv az Általános Iskolák I-VIII. osztálya számára című tankönyvcsalád, amely ma is megállja a helyét. Kodály folyamatosan közreadott pedagógiai tárgyú etűdjeivel, egy- és kétszólamú énekgyakorlataival, népdalfeldolgozásaival, melyek a kórusművek alá szántják fel a talajt, erre az időre megvolt az a tankönyv jellegű, ám művészi értéket is felmutató szakanyag, amelyre már egy iskolatípust lehetett felépíteni.

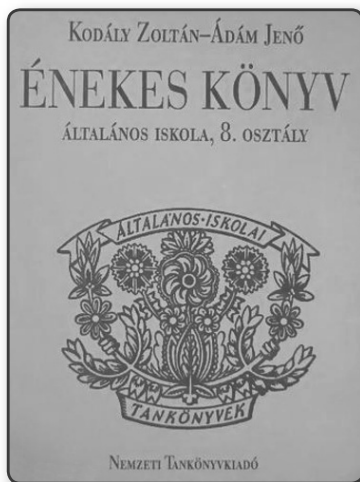
Nem csökkenti e könyvek értékeit az sem, hogy az 1950-es, főleg politikai alapon álló új tanterv a frissen kiadott tankönyveket nem

tartja megfelelőnek. Kalandos utak megtételére volt szükség és hosszú időnek kellett eltelnie ahhoz, hogy ezek értékeit újra felfedezzük. Azóta számos kitűnő tankönyv született, nagy részük Kodály-tanítványok tollából.

1947 februárjában indult meg a tanítás Gulyás György vezetésével a híres Békés-Tarhosi Állami Énekiskolában, a Wenckheim-uradalom kastélyában és hatalmas parkjában, ahová a környéken élő tehetséges gyermekeket hívták meg. Hamarosan távolabbról is jöhettek a fiatalok, közülük számos kitűnő művész került ki. A falusi gyermekekből álló kórus egy évvel később már a Zeneakadémia nagytermében énekelt. Ez volt a Kodály Zoltánról elnevezett, híres Első Magyar Állami Énekiskola. Ám mivel messze volt a budapesti hatóságoktól, nem látták jól a kor vezetői, mi is történik ott valójában, a kommunista hatalom 1954-ben egy tollvonással szüntette meg létét.

1947. december 16-án szülővárosa díszpolgárává avatta Kodályt. Az ünnepségen a Tanítóképző énekkara és helyi óvodások énekeltek Szentkirályi Márta tanítónő vezetésével. A fiatal szakember munkája olyannyira tetszett Kodálynak, hogy folytatásra biztatta. 1950. október 27-én volt az első tanítási nap abban az iskolában, ahol mindennap tartottak énekórát. Akkor még ideiglenes helyszínen dolgoztak, de 1952-ben önálló intézménnyé váltak. Idővel tizenkét osztály lett, mára szakgimnáziummal és alapfokú művészeti iskolával bővülve végzi a Kodály Iskola azt a munkát, amelynek magvait *Nemesszeghy Lajosné Szentkirályi Márta* vetette el Kodály útmutatása alapján. Az iskolát 2005-ben Magyar Örökség díjjal tüntették ki.

1954 szeptemberében – Kodály Zoltán irányításával – a zsidó üldözötteket is mentő, bátor kiállású *Bors Irma Virginia* énektanárnő, irgalmasrendi nővér Budapest II. kerületében, a Lorántffy Zsuzsanna utcai iskolában elindítja az első ének-zene tagozat-

tos osztályt. Az iskola ma Kodály Iskolaként működik a budapesti Marczibányi téren, és tanári gárdája olyan nevekkel ékeskedhetett az elmúlt évtizedekben, mint *Csik Mikós, M. Katanics Mária, Bartalus Ilona, Friss Gábor, Thész Gabriella, Vendrei Éva*. Ez az iskola ad otthont évtizedek óta a Magyar Rádió Gyermekkórusának. 2004-ben Magyar Örökség díjjal tüntették ki az intézményt.

Ebben az időben egyre több helyen alakulnak hasonló intézmények. Következzék néhány ezek közül, a teljesség igénye nélkül. 1954: Pécs, Dunapataj, 1955: Székesfehérvár, 1956: Veszprém, 1957: Debrecen, 1958: Komló, Nyíregyháza, 1959: Salgótarján. Ezekben közös a napi énekóra, a kóruséneklés és a kodályi szellemben történő zenei írás-olvasás tanítása. Ezen iskolák működése hivatalosan 1956-ban emelkedett jogerőre. *Szabó Helga* kutatásaiból tudjuk, hogy az 1959/60-as tanévben immár 50 ének-zene tagozatos általános iskola működött hazánkban, egyre nagyobb figyelmet keltve külföldi, de tengerentúli szakemberek körében is. Ez a szám 1978-ig 133-ra nőtt. A 2017/18-as tanévben 100 emelt szintű ének-zene tagozatos iskola működött 17.252 tanulóval, és 15 gimnáziumban volt hasonló osztály, 453 tanulóval.

Ám az ötvenes évek politikai gondolkodásához nemigen illett ez a népdalra építő, régi egyházi

szövegeket is használó tanítási módszer. Gyakran kaptak ezek az iskolák ellenőrzést, nem volt egyszerű az itt tanítók dolga. Mindez annak ellenére történt így, hogy több visszaemlékezés, de egy tudományos vizsgálat (*Barkóczi Ilona – Pléh Csaba: Kodály zenei nevelési módszerének pszichológiai hatásvizsgálata, 1977*) is bizonyította, hogy azok, akik ilyen jellegű iskolákban szocializálódtak, később is emlékeznek erre, életük más, színesebb és gazdagabb lesz a mélyen elraktározott zenei élmények hatására.

Lassanként szárba szökök a vetés. Ma számos híres, a világon sokhelyütt példaként emlegetett iskolánk van, amelyek azon az úton haladnak, amelyet elődeik egyengettek számukra.

1958-ban Nyíregyházán kísérleti jelleggel indult énekes osztály. Az iskola tanári karába 1969-ben került az a *Szabó Dénes*, aki ma Kossuth-díjas karnagyként Magyarország egyik zenei névjegye. Kollégáival (akiknek nagy része egykori tanítványa) olyan, a kóruskultúrára épülő iskolatípust hozott létre, amelynek csodájára jár a világ. Kórusaik a világ legnagyobb zenei versenyeit nyerik, és gyakori vendégek a legnevesebb koncerttermekben. 2004-ben elnyerték a Magyar Örökség díjat is.

Ifj. Sapszon Ferenc álma, a Kórusiskola 1988-ban valósult meg. Az előzmények messzire vezetnek. Sapszonnak nem kis munkájába került az iskola létrejötte, amely ma komoly szakintézmény, és egyben családias, kedves otthon az itt tanulók számára. Kórusaik, zenei együttesaik a világ élvonalába tartoznak. Sapszon Ferenc Kossuth-díjas karnagy elképzelése nyomán egy helyen működik itt az általános iskola, a gimnázium, a zeneiskola, egyházzenei képzés és a felmenő rendszerű kóruscsalád. Kora gyermekkortól (zenebölcsőde és óvoda) egészen felnőtt koráig (kórus, kézműves tevékenység) mindenki talál itt tanulási és hasznos szabadidő eltöltési lehetőséget. Generációk tartoznak ide, hirdelve a kodályi eszmét a zene léleképítő hatásáról. Az iskola 2006-ban Magyar Örökség díjban részesült.

A harminc éve, 1989-ben alapított Városmajori Gimnázium 2009 óta a Kós Károly Általános Iskolával karöltve működik, tizenkét osz-

tályos iskolaként. A kezdetektől tanít itt és vezeti a világhírű, 2009 óta Magyar Örökség díjas **Angelica Leánykارت Gráf Zsuzsanna** Liszt-díjas karnagy. A Zeneakadémia és a kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet partnerintézményeként az iskola speciális ének-zene tagozatot működtet.

A kodályi elvek alapján működött és működő ének-zene tagozatos vagy ének-zene szakirányú iskolák minden helységben a település kulturális építőköveivé váltak. Ezen intézmények nemcsak a fontos helyi eseményeken fellépő kórusaik révén, hanem az ott végzett hajdani növendékek gondolkodásmódjának, világlátásának különlegessége miatt is rendkívül jelentős szerepet töltenek be. Más a hangulat, más a művészeti értékek rangsora ezeken a helyeken. Az iskolákhoz kötődő, ezekből fel- vagy kinövő énekkarok révén pedig az sem ritka, hogy külön művészeti ágként kezelik a kóruskultúrát. A pedagógiához kötődő, később akár önállósult kórusok jelentős élményeket, de turisztikai, idegenforgalmi eseményeket is integrálnak és tartanak fenn. Az idelátogató, hazánk egyéb értékeire kíváncsi külföldiek gyakran kapnak ily módon olyan élményt, amely később akár célként is idevonzza őket. Ezek a jelenségek is Kodály gondolkodásmódjának és munkásságának eredményei. A zenét Kodály szellemében értelmezők sokat köszönhetnek ennek.

A módszer minél szélesebb körben való kiterjesztése, és korunk emberéhez való alakítása érdekében 2014-ben „Kodály-módszer a XXI. században” címmel indított egy projektet a Zeneakadémia Kodály Intézete. Ennek első lépése az elkészült kerettantervek kipróbálása volt. Úgynevezett mintaiskolákat, mintatagozatokat, más szóval speciális, néhány szakember által végigvitt és felügyelt, emelt szintű képzéseket vezettek be néhány kiválasztott iskolában (Városmajori Gimnázium ének-zene tagozata, Koós Károly Általános Iskola, kecskeméti Református Általános Iskola – utóbbi két tannyelvű, itt angolul is folyik a tanítás).

Ezekben az iskolákban az alsó tagozaton heti négy, a felsőn heti három énekóra van. (Érdemes ezt összevetni az úgynevezett normál iskolákkal, ahol az alsó tagozaton heti két, nem feltétlenül

szaktanár, gyakran tanító által vezetett, a felsőn heti egy énekóra van. A gimnáziumban ezt heti egy óra követi, de csak a 9. és a 10. évfolyamban – azaz 16 éves korában a tanuló befejezi ének-zene tanulmányait.)

A programhoz jelentős kutatás is kapcsolódik: a Zeneakadémia Kodály Intézete és az MTA Agyi Képző munkacsoportjának oktatóiból és kutatóiból álló, a Kodály Intézet igazgatója, *dr. Nemes László Norbert* vezette munkacsoport speciális vizsgálatait, amelyek elnyerték a Magyar Tudományos Akadémia támogatását is. E kutatás főleg a Kodály módszer transzfer hatásait vizsgálja, azt a különleges tényt, hogy a zenét Kodály elképzelései alapján tanulók más szakterületeken is jobban teljesítenek, a zenével megszerzett agyi funkciók hatnak az agy egyéb területeire is.

2016-ban indult Magyarországon, Hollandiában és Skóciában egy nagyszabású, nemzetközi projekt az Erasmus+ Stratégiai Partnerségi programjának keretében. Megvalósításában a hágai és a Glasgow-i zeneakadémiák mellett részt vesz a Városmajori Kós Károly Általános Iskola, a hollandiai nemzeti ifjúsági kórusokat fenntartó Vocal Talent Alapítvány és a Skót Ifjúsági Kórus (National Youth Choir of Scotland). A közel hároméves munka a módszer megújítását is szolgálja, de teret ad egy, a világhálón elérhető, bővíthető kottagyűjteménynek is (Kodály HUB) a repertoár bővítéséhez, valamint ötleteknek, módszereknek és egyéb, a zenei nevelő munkát segítő

elképzelésnek. Célja a programnak az is, hogy a tanárok ne csak pedagógusok, énektanárok legyenek, hanem a muzsikát, a repertoárt élményszerűen bemutatató, azt jól értő és használó zenészek.

Az ezen programokban résztvevő speciális osztályokban a tanulókat többféle oldalról vezetik a zenei írás-olvasás elsajátításához. Nem riadnak vissza a digitális eszközöktől sem, de a hagyományos módszerek frissített változatát és a minden időben hatékony kóruséneklés varázsát is felhasználják.

Ennek a teljes, sokrétű, nagyszabású programnak elsődleges célja nem zenei szakemberek képzése. Inkább zenével élő, boldog generációk kiművelése, valamint olyan, megfelelő időközökben megújítható pedagógiai muníció átadása az oktatóknak, melynek segítségével az énekórák az ének-zene tagozatos és a nem tagozatos iskolákban is örömteli énekléssé, zenéléssé válhatnak – Kodály Zoltán elképzelése alapján.

Az írás megjelent az Ötven év üzenete, Kodály Zoltán zenepedagógiai öröksége Magyarországon és a nagyvilágban c. kötetben. Kiadta: Zeneakadémia Kodály Intézet.

Dr. Fehér Anikó

„TISZÁN INNEN, DUNÁN TÚL” ORSZÁGOS NÉPDALÉNEKLÉSI VERSENY

Komárom-Esztergom megyei döntője

2019. április 10-én a tatabányai Kodály Zoltán Általános Iskola és AMI adott otthont a „Tiszán innen, Dunán túl” országos népdaléneklési verseny megyei döntőjének, amelyen a területi fordulók legjobbjai vettek részt. 17 intézmény 15 szölistája, 7 kiségyüttese és 10 énekegyüttese mérte össze tudását 5-6., 7-8. és 9-12. osztályos korosztályban.

A jó hangulatot közös éneklés alapozta meg, és a délután folyamán többször is közös dalra fakadtak - lazításképpen - a résztvevők. A versenyzők gondosan összeállított dalcsokokkal, stílusos, szép előadásmóddal örvendeztették meg a hallgatóságot. A Győri Pedagógiai Oktatási Központ ének-zene szaktanácsadója, *Pálfalvi A. János* vezette zsűri döntése alapján a következő versenyzők képviselhetik megyénket a május 18-i országos döntőben:

szólóének kategória:

- Tóth Dániel (5. o.) Vaszary János Általános iskola, Tata
- Garami Lili (6. o.) Mindszenty József RK. Általános Iskola, Esztergom
- Janikovszki Csenge (7. o.) Pápay József Általános Iskola, Nagyigmánd
- Rigler Márton (8. o.) Mindszenty József RK. Általános Iskola, Esztergom
- Schermann Tilla (11. o.) Bárdos László Gimnázium, Tatabánya
- Juhász Adrienn (11. o.) Árpád-házi Szent Erzsébet Általános Iskola és Gimnázium, Esztergom

kiségyüttes kategória:

- Bánhidya Klára - Garami Lili - Vodicska Dorka tercett (6. o.) Mindszenty József RK. Általános Iskola, Esztergom
- Fazekas Trió (6. o.) Fazekas úti Általános Iskola, Tata
- Berecz Anna - Juhász Tilda - Rigler Márton trió (8. o.) Mindszenty RK. Általános Iskola, Esztergom

énekegyüttes kategória:

- Rózsabimbó Énekegyüttes (6. o.) Szent Margit RK. Általános Iskola, Tatabánya
- Forrás Énekegyüttes (6. o.) Fazekas úti Általános Iskola, Tata
- Pacsirták Énekegyüttes (7. o.) Váci Mihály Általános Iskola, Tatabánya
- Vaszary Énekegyüttes (8. o.) Vaszary János Általános Iskola Tata

Sárközyné Pomázi Ágnes

helyi szervező, a KÓTA Ifjúsági és Zenepedagógiai Bizottságának tagja

Népzene Szó

NÉPDALKÖRÖK, PÁVAKÖRÖK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESK ÖLDALA

Pearly Clouds

BESZÉLGETÉS SZABÓ ENIKŐVEL ÚJ LEMEZE KAPCSÁN

Szabó Enikő ének – Dezső Tóni szaxofon – Gary Lucas gitár, CD: kiadja a Fonó

Ismeretségünk népművészeti jellegű ruhák kapcsán indult, ilyeneket készítettél jó pár évvel ezelőtt. Ez vitt téged a népzene felé?

Volt a falunkban egy lelkész, aki meghallotta a hangomat a templomi kórusban. Ő jó barátja volt Kobzos Kiss Tamásnak, és javasolta, hogy menjek el az Óbudai Népzeneiskolába, Budai Ilonához, aki csodálatos pedagógus és csodálatos ember volt. Nekem példamutatás az ő élete. Hiteles előadó és hiteles ember. Nemcsak a dalokat tanította meg, hanem saját gyűjtési élményeit is mellé tette. Lehetetlen volt nem megtanulni mindent! Volt egy olyan dal, amiről azt mondta, hogy miután azt az adatközlő elénekelt, elvitte a securitate és megverte. Volt olyan, aki meg is halt, de a hangja megmaradt a felvételen. Ezek után a lehető legjobban igyekeztünk megtanulni mindent. Hatalmas gyűjteménye van Ilonának, rengeteg történettel. Ő volt a legmeghatározóbb zenei alap az életben.

Rádadásul az ő óráin talákoztam Gisztl Annával, aki csodálatos ruhákat készített. Ezek nekem nagyon tetszettek és szerettem volna én is ilyen alkotásokat csinálni. Elmentem egy iskolába, ahol megtanultam varrni. Mentorul Gisztl Annát választottam, aki nagyon szívesen segített. Olyan jó volt Annánál a hangulat, segítőkész a közeg, hogy évekig ottmaradtam és rengeteget tanultam tőle. Citerázni Balogh Sándortól tanultam, az ő segítségével is meghatározó az életemben.

Tehát előbb volt a zene. Miért választottad éppen a népdaléneklést?

Elkezdtem énekelni különböző zenészekkel és zenekarokkal. Az első Waslavik Velorex Petőfi László volt. Az ő népzene, világzene, undergrand műsorai révén megismerkedtem Ökrös Csabával, aki meghívott a zenekarába. Aztán eljutottam a Honvéd Művészegyütteshez és a Hegedős zenekarhoz, sokat énekeltem velük. Majdnem a Táncegyüttes szólóénekesé lettem. Sok fiatal énekest is megismertem, lett egy világzenei együttesem.

Diplomádat a Nyíregyházi Főiskolán szerezted...

Igen, népi ének és citera szakon. Citerázni Agárdi Évától tanultam ott. Azért citeráztam, mert ezt ta-

láltam megfelelő hangszernek az énekhangom kísérésére. Énekelni Juhász Erikától tanultam, de a többi tanár is emlékezetes maradt. A pszichológia kurzus során pl. megtanultunk tanulni. Csík Jánossal, Pál István Szalonnával, Bobár Zoltánnal, Unger Balázssal jártam egy osztályba. Nagyon jó csapat voltunk.

12 éve tanítok a Zsolt Nándor zeneiskolában, Esztergomban.

Hatalmas szeretet van itt az emberekben. A népzene a teljes családoknak tanítjuk. Most 18-20 tanítványom van 6 évesről 22 évesig.

Hogyan tanítasz? Mit tartasz ebben fontosnak?

Mindig is szem előtt tartottam a szöveget. A probléma és a szöveg közötti összefüggéseket keresem mindig. A szerelmi gondokkal küzdő

kamaszoknak igyekszem olyant dalt adni, amit a magukénak éreznek, sőt esetleg meg is oldják vele a problémájukat. Másrészt nagyon fontos a feszültségoldás. Gyakran ökölbe szorított kézzel jönnek az órára, máshonnan. Óra végére az énekléstől feloldódnak a görcsök. Elvégeztem egy Kokas Klára-féle tanfolyamot. Kíváncsi voltam, hogy ezt az alapvetően a klasszikus zenére alapozott módszert tudom-e a népzeneben alkalmazni. Korábban hallgattuk az adatközlőket és igyekeztünk utánózni őket. Kisgyermekeknél ez nem mindig jött be. A Kokas módszer nagy segítség. Kiszámoltam nemrég, hogy egy népdalt 33 módon tudok megtanítani ennek segítségével. Játszunk a népdallal. Kicszeréljük a szavakat, értelmezzük és a végére a gyermek megtanulja.

Közben elvégeztél egy tanfolyamot és párkapcsolati és házassági tanácsadó lettél. Mi vitt erre az útra?

Sokat utazom zenésztársaimmal busszal. A hosszú utakon sokmindenről szó esik... Másrészt a tanítványaim is változatos családi közegekből érkeznek. Mindig látom rajtuk, ha baj van. Mindig is érdekelt, hogyan tudnék én ezekből a problémákból részt vállalni, esetleg segíteni.

Segít-e téged a házassági tanácsadásban az, amit a népzeneből tanultál?

Nagyon. A múltkor egy gyimesi népdal kapcsán jutott eszembe a

családon belüli erőszak kérdése. Erősen benne van. Fogok egyszer írni arról, hogy a férfi-nő kapcsolat hogyan jelenik meg a népdalszövegekben.

A pszichológia mellett a zeneterápia is foglalkoztat téged...

Terveim között szerepel a zeneterapeuta képzés elvégzése. Ahogy időm engedi, elkezdem.

Hogyan képzeled el a népdal használatát a terápia-s foglalkozásokon?

Az órákon már most is ilyesmit csinálok, gyakran nem tudatosan. Kiénekeljük a bajt. Sok a szomorú dalunk. Meg kell tanulni sírni velük, és ez gyógyít.

Nemrég jelent meg egy CD-d Pearly Clouds (Gyöngyfelhők) címmel. Hányadik ez a sorban?

Nemrég számoltam össze, ez a 28. lemez, amin énekelek. Van egy világszenei formáció, amit én vezetek. Erre a CD-re viszont hívtak engem. Mikor megkaptam a felkérést, sokat gondolkodtam azon, hogy ebben a zenei közegben mit tudunk tenni azért, hogy a népdal megmaradjon annak ami,

megtartva eredetiségét. Olyan dalokat választottam amelyeknek a szövege már régóta izgat engem.

Gary Lucas New Yorki gitáros. Nagy Kodály és Bartók rajongó. Egy magyarországi koncertjére énekest kerestek, és zenésztársra, Dezső Tóni engem hívott meg. Így ismerkedtünk meg. Ezen a koncerten kiderült, hogy jól tudunk együtt dolgozni. Elénekeltem és elküldtem neki kb. 50 dalt, Dezső Tónival meghallgatták. Így indultunk.

Mennyi az improvizáció a dalokban?

Mindig van benne improvizáció is. Mindenkinek van lehetősége a saját lelkivilágát belevinni az adott feldolgozásba. Én csak a dalt énekelem, változtatás nélkül. Ez a koncepció.

Koncerten is bemutattuk, ráadásul nemcsak Magyarországon, de Európában többfelé. Lehet, hogy Amerikába is kivisszük. Kisebb és nagyobb helyeken egyaránt megmaradt a népdal ereje.

Mik a terveid a közeljövődre?

Ezzel a formációval szeretnénk még lemezt kiadni, bevonva néhány magyar népi hangszert is. Közben írok saját szövegeket is. A következő lemez sokkal mélyebb, személyesebb lesz.

A tanításban pedig: szeretném a tanítványaimat elvinni Moldvába, megmutatni nekik azokat az embereket, akiknek a dalait énekeljük.

Dr. Fehér Anikó

„KIS KIDÉBŐL NEKEM EL KELL MENNI” Járdányi Pál, a népzene kutató

Dr. Fehér Anikó előbbi fő- és alcímmel írt könyve, Járdányi Pálnak állít emléket, méltatja rövid életének hihetetlenül gazdag munkásságát. Ezzel kicsit előkészítve a nagy tudós, következő esztendőben bekövetkező 100 éves születési évfordulóját.

Kérdésemre, mennyi időt vett igénybe ennek a műnek a megírása, lakonikus válasza az volt, hogy „két év”. Egy mű teljes körű részletezése, nem lehet célja egy recenzióknak, ezért általam csupán az ízelítő szerepét kaphatja.

Nem csodálkoztam rajta, hogy két évig tartott a könyv megírása, alapos, mindenre kiterjedő kutatás kellett hozzá. A bibliográfia 83 tételt tartalmaz, vegyük hozzá a lábjegyzeteket, az alkalmi riportokat, statisztikát, a „mellékletet” (Járdányinak eddig nem közölt gyűjtése), bizony, ez lélegzetelállítóan hatalmas munka volt. A szöveges rész „mindössze” 70 oldal, amelyben az életrajztól kezdve, szinte mindent megtudunk a sokoldalú művészről, tanárról, tudósról, szakíróról.

Járdányi már csodagyerekként elárulta képességeit, Hegedülni tanult, amit 8 évesen Rómában folytatott, régész édesapja egyéves tanulmányútjának kísérőjeként. Nagyon muzikális családja volt. Nagypapja kántortanító, édesapja remek amatőr énekes, édesanyja pedig kitűnően zongorázó tanítónő. Járdányi is zongorázott a későbbiekben, 10 évesen pedig Rajeczky Benjámintól alaposan megismerte a gregorián dallamok minden mozzanatát. A nagy tanítómesternek hamarosan a munkatársává válhatott, s a zene bizonyos részeinek a rendszerezése, fontos igényévé vált. Csupán 13 évesen – Bárdos tanítványaként –, már zeneszerzést tanult, sőt, 17 évesen kórusműveket írt. A csúcsra zenetudósként ért.

Vajon igaz-e, hogy a csúcsra, hiszen 46 évesen hosszú szenvedés után...

Szeretnék ezzel kapcsolatban egy apró történetet leírni, amely

dr. Olsvai Imréhez – legjobb barátjához –, kapcsolódik. Ő elmesélte, hogy Egyiptomban volt népzene kutató úton, amikor az egyik éjjel felriadt, s nagyon intenzíven gondolt barátjára, Járdányi Pálra. Megnézte az órát, s másnap jött a telefonhívás, abban az időpontban halt meg barátja, amelyben Olsvai fölébredt, az éjszaka közepén. Így kötök össze a láthatatlan szálak az embert, a barátot, a nagyszerű lelkeket.

Fehér Anikó azonban az életről, a tudós munkájáról írt.

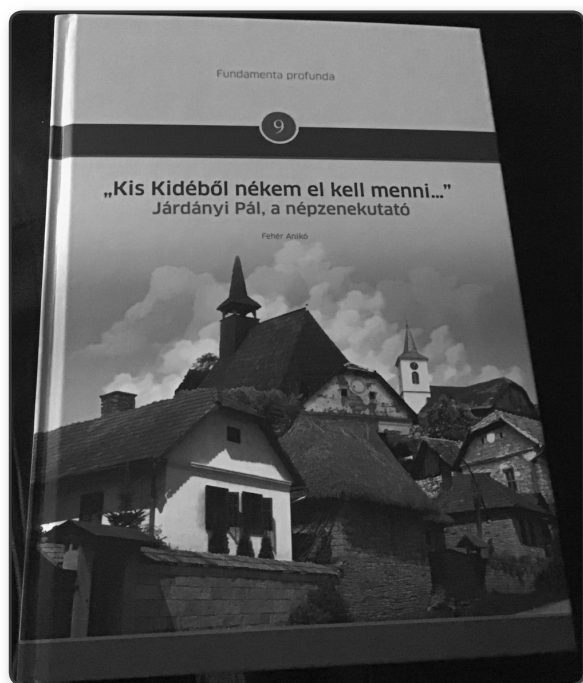
Életútjának nagy állomása, hogy már 16 évesen felvételt nyert a Zeneművészeti Főiskola hegedű szakára, holott – éppen koránál fogva –, csak két év múlva érettségizhetett. Hegedű tanulmányait Zathureczky Edénél folytatta, a zongorát Kósa Györgynél, a zeneszerzést pedig nem kisebb mesternél, mint Kodály Zoltán, aki mindvégig a legnagyobb bizalmával tüntette ki.

A hegedű-, zongoraművész, a zeneszerző, népzene kutató, mint szakíró is hamarosan bemutatkozott, de a Főiskolával párhuzamosan a Pázmány Péter Tudományegyetem néprajz szakát is elvégezte, majd megírta doktori disszertációját, „A kidei magyarság világi zenéje” címmel.

„Kodály Zoltán, Rajeczky Benjámintól és Bárdos Lajos tanítványaként – írja Fehér Anikó –, Járdányi Pál, korán megszerette a népzene-t. Nemcsak gyűjtései jelentősek, hanem a népzene pontos, tudományos igényű lejegyzésének, és rendszerezésének módját is ő

dolgozta ki. Kidei gyűjtését már egyfajta rendben közli. (1941- 1942)

A magyar népzene fő corpora, A Magyar Népzene Tára, máig az ő rendezési tervei alapján jelenik meg.” (Sajnos, néhány kötelező vagy ereklüként őrzött példányon kívül, csak múlt időben beszélhetünk róla. G.M.)

Hogy jutott el Járdányi Kidére, merül fel a kérdés. Fehér Anikó végigjár minden lehetséges helyet, végigkutatja a fellelhető tanulmányokat, hogy a rendkívüli módon tisztelt Járdányi, életútját megismerje, különösképpen a címadó monográfiát és rendszerező munkáját Ennek érdekében, - fáradságot nem

kímélve - , elutazott a helyszínre, kereste az utódokat, a miliót, ahogy Járdányi sem csupán „az egyes adatokra, hanem a nép zenei ízlésére” volt „kíváncsi”. Megfejté azt is, milyen lehetett Kide a kutatási időben. Eldugott, elzárt, de a népdalok tekintetében igen gazdag(?)

1939-ben Dincsér Oszkár erdélyi gyűjtőútján lehetett hasonló faluban, s írja le részletesen az elzártság hátrányait, de előnyeit is, hiszen ez minden esetben a megmaradás bizonyos mértékű biztosítása.

Am Kide, éppen a Borsa-völgyi elzártságból adódóan, vegyes, illetve kicsit ellentmondásos képet mutatott. Kolozsvár viszonylagos közelsége teremtett szezonálisan munkát a lakosainak, s így az onnan hozott újabb dalok, népdalok is hatással voltak a zenei életre.

A kidei gyűjtés előzményei a következők voltak: Kocsis Lajosnak, a kolozsvári Református Kollégium VII. éves tanulójának, – Seprődi János tanítványaként –, „Felsőtők és vidéke szöveg nélküli népzenejének ismertetése,„ címmel írt tanulmánya.

A második, 10 szerző szociográfiai munkája, amelyet tulajdonképpen az első monografikus munkának tekintenek a népzene-tudomány művelői, az Elsüllyedt falu a Dunántúlon – Kemse község élete”. Ezt kihajtható térkép és grafikon teszi teljessé.

A harmadik inspiráló munka, Vincze Lajos: Siter község énekkultúrája című tanulmánya volt. Itt már a rendszerező igény is megjelenik, amely a világi népzene négy csoportra osztja.

Voltaképpen, ezzel érkeztünk el Járdányi Pál munkásságának „gyöngyszemé”-hez, „A kidei magyarság világi zenéje” c. művéhez.

Fehér Anikó megtalálta a legszebb hangú énekes, Jakab Sándor fiát, Andrást, aki emlékezett a nagy tudósra, tisztelettel és szeretettel.

Előbbi kérdésemre, tehát, miként került Kidébe Járdányi Pál, Anikó szavaival összefoglalva a választ:

„A kötet alapját adó gyűjtés része volt a gróf Teleki Pál miniszterelnöksége alatt elindult erdélyi Borsa-völgyi kutatásoknak, amelynek

keretében néprajzkutatók, falukutatók járták a falvakat, keresték és gyűjtötték a néphagyományokat.”

A földrajztudós miniszterelnök irányította az 1940-ben visszakerült részek kutatásait, a Kolozsváron létrejött Erdélyi Tudományos Intézet feladatait segítve. Elképzelése az volt, hogy erdélyi kutatók végezzék ezt a munkát, amelyhez anyagi támogatást is biztosítottak. Négy fontos pontja volt a Borsa-völgyi gyűjtésnek, Kide, Bádok, Kolozsborsa és Csomafája.

Azt gondolták, hogy Kide, az egyik eldugottabb hely lesz gyűjtési szempontból az aranybánya. Am a már korábban említett okok miatt, a kevert dalok mutatkoztak inkább. „A közlés a falusias dallamtól

	Dallamosztályok	Dallamok	Variánsok
I.	Pentatónia, ereszkedő szerkezet	21	74
II.	Jaj-nóták és hasonló dallamok	12	35
III.	Pentatónia, visszatérő szerkezet	50	100
IV.	Kevert pentatónia, visszatérő szerkezet	37	73
V.	Egyházi hangnemű népdalok	37	58
VI.	Dúr-moll, népdalszerű ritmus, visszatérő szerkezet	116	217
VII.	Dúr-moll, népdalszerű ritmus, visszatérő szerkezet nélkül	57	113
VIII.	Dúr-moll, rubato, nem hallgató típus	39	69
IX.	Dúr-moll, népdalszerűtlen ritmus, visszatérő szerkezet	118	210
X.	Dúr-moll, népdalszerűtlen ritmus, visszatérő szerkezet nélkül	152	257
XI.	„Hallgató”	208	309
XII.	Romános	19	57
XIII.	Idegyszerű	97	124
Összesen		963	1696

a városias dallamjárás felé halad, 13 »osztályba« sorolva a dalokat” - írja Fehér Anikó.

Azért tartották fontosnak ezeket a településeket, mert a Borsa-völgy, a honfoglalás óta, folyamatosan lakott hely volt.

Kidében ma is magyarok laktak, akik közben 150-re apadtak.

Miért illeti köszönet Fehér Anikót a könyv megírásáért? Mert méltó Járdányi Pálhoz, aki nagyszerű, kivételes képességű szakember volt. Olyan, aki megbecsülte, tisztelte korábbi elődeit, tanárait, aki nagyot tett a népzene kutatás teljességéért. Am ezért a maga korában, csak rúgást kapott. Ettől nagy mentora, Kodály Zoltán sem tudta megvédeni, még úgy sem, hogy Kádár Jánoshoz fordult, ugyanis sze-

mélyesen Aczél György intézkedett, hogy Járdányit teljesen elszigelje a szakmai köröktől, megfosztva állásától.

Kiknek ajánlom ezt a könyvet? Mindenkinék, de főképpen azoknak, akik erre a gyönyörű göröngyös pályára készülnek: népzenekeztetés. Anikó stílusa világos, néhol anekdotázó, de a szakmai alázat mindvégig a hitelességet biztosítja.

KINCSES KOLOZSVÁR

Terényi Edét köszöntötte a Debreceni Kölcsey Kórus

Terényi Ede zeneszerző közelgő 84. születésnapja alkalmából látogatott el Kolozsvárra a Debreceni Kölcsey Kórus és a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának hallgatóit – Madaras Zoltánt, Juhász Andrást, Kerek Csombort, Tóth Leventét – tömörítő SONUS ütőhangszeres együttes, a koncertre szombat délután a kolozsvári Római Katolikus Nőszövetség Szentegyház utcai dísztermében került sor.

Sajnálhatják azok, akik nem jöttek el a szombat délutáni hangversenyre, mivel a szintén kerek évfordulót ünneplő, azaz negyvenéves fennállását idén ünneplő Debreceni Kölcsey Kórus, továbbá a SONUS ütőhangszeres együttes kiváló produkcióval örvendeztette meg a közönséget. Bodó Márta, a Római Katolikus Nőszövetség elnöke röviden bemutatta a kórust és az ünnepeltet. Terényi Ede zeneszerző korát meghazudtoló fiatalos lendülettel köszönte meg a debrecenieknél, hogy eljöttek Kolozsvárra, hiszen számára is ez volt az első alkalom, hogy élőben hallhatta azt a kórust, amely már CD-lemezt is megjelentetett a repertorájukon szereplő Terényi-művekből.

A zeneszerző kifejtette: ez a születésnapja azért is különleges, mert most fejeződött be az a tízéves munka, amelynek során a kolozsvári Grafycolor Stúdió kiadta a teljes Terényi-opust 25 lemezen, ezért életművét lezártnak tekinti.

A Debreceni Kölcsey Kórus fellépése már a repertoár miatt is különleges volt: örömmel hallgattuk meg a magyar szerzők – Kodály Zoltán, Petrovics Emil, Kocsár Miklós, Karai József, Ligeti György, Tóth Péter, Balassa Sándor és Terényi Ede – műveiből álló koncertet. A kórus alapítója Tamási László Liszt Ferenc-díjas karnagy, aki több mint negyvenéves karnagi tevékenysége során már számtalanszor bizonyított, így most Kolozsváron is. Nagy tapasztalattal rendelkező karnagy, gesztusait pontosan és hibátlanul reagálta le a kórus. Kiválóan teljesített a két fiatalabb karnagy, Heltai-Duffek Ildikó és Vasné Katona Adrienne is. A kórus teljesítményét méltatva, emeljük ki a kristálytisza intonációt, a mindvégig érthető szövegmondást, a zenei frázisok tökéletes megvalósítását, a kompakt hangzást. Zongorán kísért Duffek Mihály zongoraművész, a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának egyetemi tanára, dékánja. Tapasztalt előadó, aki kísérőként és szólístaként is – egy-egy ismert Kodály- és

A könyv képei, kottagrafikája, mind, mind dr. Fehér Anikó keze munkáját dicséri.

Kiadja a Fundamenta profunda 9. köteteként, a Magyar Művészeti Akadémia Művészeti és Módszertani Kutatóintézet, 2018.

Dr. Gerzanics Magdolna

Bartók-művet hallgathattunk meg – a tőle elvárt színvonalon teljesített.

A Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának hallgatóiból álló SONUS ütőhangszeres együttesből négyen voltak jelen a kolozsvári koncerten. Először J. S. Bach G-dúr triószonátájának első tételét hallgathattuk meg, majd Terényi Ede Swing suite I. tételét (Tahiti) adták elő. Már az első másodperctől arra figyeltem fel, hogy ez a darab nem csak „üres” tánczene, hanem olyan mű, amely az életről, megélt érzelmekről és örömeikről szól. Terényi Ede elmondta: a művet a Thor Heyerdahl (1914–2002) norvég utazóval való személyes találkozása, illetve a Heyerdahl által megvalósított Kon-Tiki expedíció ihlette. A másik ihletforrás pedig Paul Gauguin Tahiti-élménye volt.

A szenvedélyes hangulatú darabot a négy fiatal előadó szívesen játszotta el másodszer is a születésnapos zeneszerző kérésére. Vasné Katona Adrienne karnagy a Magyarországi Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége (KÓTA) által kibocsátott díszoklevelet nyújtott át Terényi Edének, a magyar zenekultúra szolgálatában eltöltött tevékenységét méltatva.

A Kölcsey Kórus három Terényi-kórusművel zárta fellépését, amelyek megerősítették a közönséget a zeneszerző vallásosságát és az életbe vetett bizalmát illetően. A Veni Iesu vallásos kórusmű után az Alleluja című rövid darab következett. Mivel az alleluja szó az öröm és a hála kifejezését jelenti, és a harmadik kórusmű címe Új esztendőben vígadgyunk volt, magától értetődik az a feltételezés, hogy Terényi Ede ars poeticájában a hit mellett a hála és az öröm is fontos helyet kap. Úgy vélem: a Debreceni Kölcsey Kórus és a SONUS ütőhangszeres együttes egyaránt volt ajándék az ünnepelt zeneszerzőnek és a közönségnek.

(Terényi Ede március 12-én töltötte be 84. évét, ebből az alkalomból ünnepelték a zeneszerzőt.)

Nagy-Hintős Diana

Megjelent a kolozsvári Szabadság c. lapban 2019. március 11-én

Egy kis technika... 139

Szükséges, hogy beszéljünk az öregkori éneklésről is. Hiszen számtalan kórusban látunk „tisztes, őszes halánték”-okat. Sok tapasztalt, nagy tudású kórustag őrzi fiatalkori lelkesedését, s hűségesen jár még szeretett kórusába. De az éneklés már nem megy olyan könnyedén, mint korábban. Ugyanúgy, mint más tevékenységek esetében, be kell látni, hogy szűkülnek a lehetőségek, a szervezet nem bír már annyi terhet. Ahogy minden más tevékenységet, lehet folytatni, csak kicsit kímélőbben, nem teljes elánnal. Ilyenkor lesz a az egész állásból fél állás, a bevásárló szatyorból gurulós alkalmatosság, az étkezés diétásabb. Nincs ez másképp az éneklésnél sem. Szopránok pl. átülhetnek a mezzo-ba, mezzoszopránok az alt I.-be, ott kényelmesebb.

A hang öregedése, annak hallható jegyei, nagymértékben függenek attól, hogy az illető korábban hogy használta a hangját. A skála széles a megvastagodott, rekedtes hangszíntől az „integetésig”, a hangterjedelem szűkülésétől a levegő tartás nehezebbé válásáig. Ha pl. a magas hang nem jön ki, az azt jelenti, hogy korábban a magasságot nem technikai tudással valósította meg, hanem erőből hozta ki, s a fiatalság rugalmassága lehetővé tette, hogy kijöjjön. A fiatalság, s vele a rugalmasság tovaszállt, s ha még mindig erőből akarná kinyomni, a magas hang meg sem szólal, vagy csak hallgathatatlan minőségben.

A gége porcos szerv, nem öregszik. Tehát, ha jól használják, szinte ugyanúgy szól, mint régen. Csak az izmok öregsznek (s hozzá az erőnlét gyengül, a koncentráció hamarabb fárad), s elégtelen működésük miatt a gége sem teljesít úgy, mint korábban. Leginkább a levegőtartás és a todalékcső garati részének izommunkájánál jelentkeznek a nehézségek, előbb a mély hangoknál (törik a hang), később a magasaknál is (a csúcshangok lejjebb költöznek).

A jó énektechnika itt is nagy segítség, de egyénre szabottan kell a javító hangképző munkát végezni, és a korábban jól működő technikát is módosítani kell egy kicsit.

Általános tanácsként annyit lehet elmondani, hogy nagyon sok zöngegyakorlatot kell alkalmazni. Nem csak skálákban, beénekléskor, hanem egy adott darab dallamait is zöngével áténekelni, többször. Mivel a zöngve természetesen halkabb, mint a „rendes” éneklés, ügyelni kell arra, hogy ne akarjunk belőle nagyobb hangerőt kihozni, mint ami természetesen szól, nem szabad nyomással nagyítani. Ha azután a jó zöngve használata készséggé válik, akkor szöveges énekléskor (a pontos artikuláció mellett) vigyázni kell arra, hogy a zöngve alatti hangerő érzet megmaradjon, vagyis nem szabad többet adni, mint amit a zöngénél éreztünk.

Dr. Bruckner Adrienne

Csoportos és egyéni énekhangképzési ismeretek Bruckner Adrienne: Énekelni jó(l)! c. könyve alapján

2019. első féléve

Felelős: Dr. Vékassy Lászlóné

Cím: 1052 Budapest Vármegye u. 9.

Tel.: 06/20/353-3764

E-mail: vekassy@t-online.hu

A továbbképzés célja:

- A csoportos énekhangképzés korszerű módszereinek elterjesztése, középpontban az énekhangok kezelésének, fejlesztésének felelősségteljes szemléletével.
- A tanárok egyéni hangképzésének fejlesztése, hangki karbantartás, munkaképesség gondozás.

A jelentkezés feltétele: felsőfokú zenei végzettség

Javasolt munkakörök: zenepedagógus, ének-zenét tanító tanár, tanító, óvodapedagógus

Az ismeretek számonkérésének módja:

- írásbeli beszámoló formájában beéneklési terv készítése adott korosztály számára;
- aktív részvétel kamaranének mini koncerten.

Foglalkozási órák száma: 30 óra

A továbbképzés ideje 2019. első felében

tanév közben: február 16., 23., március 2., 9., 23.

(jelentkezési határidő: febr. 3.)

április 6., 13., május 4., 11., 18.

(jelentkezési határidő: márc. 25.)

szünetidőben: június 24., 25., 26., 27., július 1., 2.

(jelentkezési határidő: június 10.)

A részvételi díj összege:

Csoportos és egyéni hangképzés: 40.000 Forint

Csak a csoportos foglalkozások: 30.000 Forint

Csak a csoportos gyakorlati foglalkozások: 10.000 Forint

Részvételi díjon felüli költségek: vidékieknek szállás

Helyszín:

Szabolcsi Bence Zeneiskola, Budapest, V. kerület Vármegye utca 9.

A képzés nem akkreditált.

A továbbképzés

- foglalkozik az összes hangképzéssel kapcsolatos pedagógiai kérdéssel (hangképzés szemléletű óravetetés, - kóruspróba, a mutálás problémái),
- tartalmazza a különböző korosztályok beéneklései módszereit, gyakorlatait,
- egyéni (5 óra) hangképzési ismereteket nyújt.

Az előadásokat (17 óra) a gyakorlati mozzanatokról tanultak azonnali csoportos kipróbálása követi (8 óra)

